

33. Splynulé duše, 1896, pero

TAHLE VYPADA CLOVEK ENDOVA
LADU A KRISI

5

2011
ročník 63

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

Cena 40 Kč

OBSAH

- 163** _____ **Česká Wikipedie v kontextu: historie, komunita, tvorba**
 ▶ Michal Klajban
- 166** _____ **Noc s Andersenem 2011**
- 170** _____ **REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI**
 – Dnes se představuje Liberecký kraj
Regionální funkce knihoven v Libereckém kraji
 ▶ Jaroslava Starcová
Naši sousedé a my: Zahraníční spolupráce knihoven v Libereckém kraji ▶ Blanka Konvalinková
Povodňová inventura v knihovnách Libereckého kraje
 ▶ Dana Kroulíková, Iva Slámová, Jaroslava Starcová
Knihovny na Semilsku ▶ Jitka Vančlová
KKK aneb Knihovna, kino, kavárna v Semilech
 ▶ Miroslava Vrbenská
Knihovnický cestopis Máchovým krajem
 ▶ Zdeňka Stromková, Dana Kroulíková
- 185** _____ **Biblioweb 2011**
- 186** _____ **PO KOM SE JMENUJE?**
Knihovna a tiskárna pro nevidomé Karla Emanuela Macana v Praze ▶ Dagmar Turková
- 188** _____ **Inspirujeme se Finskem – 5.** ▶ Jan Černý
- 190** _____ **RECENZE**
Dějiny literatury jako příběh ▶ Jan Suk
- 193** _____ **Vybrané překlady ze španělské a hispanoamerické literatury 2008–2010 – 3.** ▶ Helena Zbudilová
- 197** _____ **LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN**
- 198** _____ **ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA**
- 199** _____ **ZE SVĚTA**
- 200** _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**
 _____ **PŘEDSTAVUJEME SVÉ LOGO**
Městská knihovna Jihlava

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485 ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce a inzerce: Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
 tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),

PhDr. Ladislav Kurka, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,

PhDr. Vít Richter, Mgr. Renáta Salátová,

PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá

redakce časopisu ČTENÁŘ: měsíčník pro knihovny

Klementinum 190, 110 00 Praha 1, tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz,

http://ctenar.svkkl.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a.s. – drobný prodej;

MONITOR CZ, s.r.o.; SUWECO CZ s.r.o.;

B. Welemínová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní

přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r.o.,

Hattalova č. 12, 831 03 Bratislava, tel.: +421 244 453 711

e-mail: lkperm@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 1,992 EUR, roční předplatné 22,572 EUR

(dvojčíslo 2,656 EUR); cena jednoho čísla 40 Kč,

roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR

Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované

materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 5. 2011

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- ▶ Czech Wikipedia in context: history, community and production
Michal Klajban |163
- ▶ A night with Hans Christian Andersen 2011 |166
- ▶ REGIONAL FUNCTIONS IN PRACTICE: Today we present the Liberec region |170
  - Regional functions of libraries in the Liberec region *Jaroslava Starcová*
  - Our neighbours and us: Liberec region libraries and foreign collaboration *Blanka Konvalinková*
  - Post-flood stocktaking at Liberec region libraries
Dana Kroulíková, Iva Slámová, Jaroslava Starcová
  - Libraries in the Semily area *Jitka Vančlová*
  - Library, cinema and cafe in Semily *Miroslava Vrbenská*
  - Library travelogue through Mácha's country
Zdeňka Stromková, Dana Kroulíková
- ▶ BIBLIOWEB 2011 – 12th year of the competition |185
- ▶ NAMED AFTER WHOM? The Karel Emanuel Macan library and printing house for the blind in Prague *Dagmar Turková* |186
- ▶ Inspiration from Finland – 5: Getting the Czechs to rush to their libraries
Jan Černý |188
- ▶ REVIEWS: History of literature as a story *Jan Suk* |190
- ▶ Selected translations from Spanish and Spanish American literature 2008–2010 – 3: 2010 *Helena Zbudilová* |193
- ▶ Regular features
- ▶ PRESENTING OUR LOGO: Jihlava Municipal Library *Jarmila Daňková*

AUS DEM INHALT

- ▶ Tschechische Wikipedia im Kontext: Geschichte, Gemeinschaft, Werk
Michal Klajban |163
- ▶ Die Nacht mit Andersen 2011 |166
- ▶ REGIONALE FUNKTION IM PRAXIS: Heute stellt sich die Region Liberec vor |170
  - Regionale Funktionen in der Region Liberec *Jaroslava Starcová*
  - Unsere Nachbarn und wir: die internationale Zusammenarbeit zwischen Bibliotheken in der Region Liberec *Blanka Konvalinková*
  - Hochwasserinventur in den Bibliotheken der Region Liberec
Dana Kroulíková, Iva Slámová, Jaroslava Starcová
  - Bibliotheken im Bezirk Semily *Jitka Vančlová*
  - KKK oder Bibliothek, Kino, Kaffeehaus in Semily *Miroslava Vrbenská*
  - Eine bibliothekarische Reisebericht durch Mácha's Region
Zdeňka Stromková, Dana Kroulíková
- ▶ BIBLIOWEB 2011 – 12. Jahrgang des Wettbewerbs |185
- ▶ NACH WEM WIRD SIE GENANNT? Karl Emanuel Macana's Bibliothek und Druckerei für Blinden in Prag *Dagmar Turková* |186
- ▶ Wir lassen uns von Finnland inspirieren – 5: Was ist zu tun, um sich die Tschechen in die Bibliotheken zu stürzen *Jan Černý* |188
- ▶ REZENSION: Literaturgeschichte als eine Geschichte *Jan Suk* |190
- ▶ Ausgewählte Übersetzungen aus der spanischen und hispanischen Literatur 2008–2010: Jahr 2010 *Helena Zbudilová* |193
- ▶ Ständige Spalten
- ▶ WIR STELLEN UNSER LOGO VOR: Stadtbibliothek Jihlava
Jarmila Daňková

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, předchozí měsíc byl doslova nabitý semináři a konferencemi, které lákaly knihovníky k účasti. Vždyť začal přímo symbolicky, a to Nocí s Andersenem, která proběhla 1. dubna. V květnovém Čtenáři vám přinášíme vlastní „mozaiku“ složenou z příspěvků o letošním Nocování, doplněnou o základní statistické údaje, které jsou součástí každoročního přehledu zpracovávaného „řídícím centrem“ celé akce.

Velmi zajímavý seminář, který se věnoval tématu elektronických knih, proběhl 12. dubna v Goethe-Institutu v Praze. O zkušenostech z Německa hovořil Frank Daniel, vedoucí oddělení služeb pro školy a digitálních služeb v městské knihovně v Kolíně. Českou stranu zastupoval Tomáš Řehák, ředitel Městské knihovny v Praze. Svým vystoupením a náměty k zamyšlení opět nezklamal a z jeho prezentace utkvěl přítomným určitě v hlavě například nový výraz „p-knihy“ – papírové knihy (jako nápodoba termínu „e-knihy“).

Další zajímavou událostí byl seminář o autorském právu pořádaný pod záštitou Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU Brno. Konal se 20. dubna v Národní technické knihovně v Praze. Aktuality ze světa autorského práva byly doplněny o informace o open access aktivitách, CC licencích a samozřejmě se i zde mluvilo o elektronických knihách. Ať již v souvislosti s autorským zákonem, jejich potenciálem v knihovnách či aspekty jejich vydávání a šíření.

Tematice e-knih se budeme ve Čtenáři určitě věnovat, a to hned od příštího čísla.

Mnoho zajímavých podnětů jistě přinesla také dvoudenní Knihovnická dílna, která ve dnech 28. a 29. 4. v Městské knihovně v Praze uzavřela knihovnický bohatý aprílový měsíc.

Ale zpět k aktuálnímu číslu Čtenáře. Z jeho obsahu upozorňuji zejména na prezentaci Libereckého kraje, který se představuje v několika velmi zajímavých příspěvcích. A třeba vás zaujme hned téma na začátku časopisu. Je věnováno internetové encyklopedii *Wikipedia*, která v letošním roce oslavila 10 let existence, a za tu dobu se stala svěbytným fenoménem.

Příjemné květnové dny přeje

Lenka Šimková

☑ **Mezinárodní týden čtení dětem**, jehož organizátory jsou Celé Česko čte dětem a Cała Polska Czyta Dzieciom, bude probíhat **1.–7. 6. 2011** ve městech a obcích v celé České republice a v Polské republice. Cílem Mezinárodního týdne čtení dětem je zahájení trvalé mezinárodní spolupráce organizací, které svými činnostmi a aktivitami vychovávají k lásce k literatuře a prostřednictvím společného čtení budují pevné vazby v rodině. Mezinárodní týden čtení bude impulsem pro české školy, knihovny, literární kavárny a širokou veřejnost, aby každoročně vždy v tomto termínu pořádaly svátky literatury v celé republice. Další informace k projektu jsou na stránkách <http://www.celeceskoctedetem.cz/>.

☑ Masarykova univerzita Brno pořádá **18. mezinárodní seminář CASLIN 2011** – Centralizované služby aneb Souborné katalogy po novu, který se uskuteční ve dnech **12.–15. 6. 2011** v prostředí Brněnské přehrady. Tématem semináře je podpora silných centralizovaných služeb (národních, federativních či konsorciálních), které umožní efektivním způsobem pokrýt informační potřeby širokého okruhu uživatelů. Program semináře je vystaven na <http://knihovna.fss.muni.cz/caslin2011/>.

NEUŠLO NÁM

☑ Studentský projekt *Nástroje.knihovna.cz*, který vznikl v rámci předmětu Aplikací seminář při Kabinetu informačních studií a knihovnictví na Masarykově univerzitě v Brně, spustil stejnojmenný webový portál týkající se on-line i off-line nástrojů využitelných v oblasti knihovnické a pedagogické práce a při studiu.

☑ Ve středu 20. 4. 2011 proběhla v Národní knihovně ČR tisková konference zaměřená na strategii rozvoje Národní knihovny v letech 2011–2016. Generální ředitel Ing. Tomáš Böhm představil koncepci (http://www.nkp.cz/files/strategie_rozvoje_2011_2016.pdf), která obsahuje šest strategických priorit, jenž mají za cíl otevření NK ČR široké veřejnosti, uchování národního kulturního dědictví pro příští generace, zlepšení služeb pro odbornou veřejnost, zlepšení specializovaných služeb, rozšíření spolupráce s externími subjekty a v neposlední řadě zvýšení kvalifikace a motivace pracovníků.

Česká Wikipedia v kontextu: historie, komunita, tvorba

ÚVOD

Encyklopedií je na světě obrovské množství. Přední odborníci své doby je píšou s jasným cílem: uspořádat klíčové znalosti lidstva z vybraných oborů či rovnou úplně ze všech. S rozmachem Internetu v 90. letech se encyklopedistům otevřely nové, dosud nevídané možnosti – badatelé z celého světa mohli snadno, rychle a efektivně spolupracovat na tvorbě nové encyklopedie, která by svým rozsahem předčila všechny ostatní. K žádnému takovému počínu však nedošlo a největší používanou encyklopedií stále zůstávala Britannica. V roce 2000 se tehdy neznámý podnikatel Jimmy Wales pokusil podobný projekt uskutečnit. Založil projekt s názvem *Nupedia*, což měla být internetová encyklopedie psaná odborníky z různých koutů světa, avšak zároveň z pohodlí jejich domovů. Aby mohli lépe spolupracovat, vznikl další projekt s názvem *Wikipedia*, který byl založen na principu wiki, díky kterému byla spolupráce velmi snadná. Na rozdíl od *Nupedia* však byla Wikipedia otevřena všem internetovým uživatelům. Vytvořené články na Wikipedii měly procházet odbornými recenzemi a poté měly být vloženy na projekt *Nupedia*. Wikipedia tak vznikla jako jakýsi vedlejší produkt *Nupedia*, jako „inkubátor“ odborných článků. Když koncem roku 2001 měla *Nupedia* pouze několik článků a Wikipedia přes 20 000, rozhodl se Wales projekt *Nupedia* ukončit a dále se věnovat pouze Wikipedii. Za zakladatele Wikipedie se vedle Walesa dnes uvádí i Larry Sanger, který aplikací principu wiki naplnil Walesovu vizi o encyklopedii, do které by mohl přispívat každý internetový uživatel.

Obrovský zájem, který uživatelé Internetu o Wikipedii projeví, si žádal založení formální organizace, která by zaštiťovala chod projektu. V roce 2003 tak vznikla nezisková organizace Wikimedia Foundation, která se o Wikipedii stará dodnes. Že na principu wiki nefunguje jen Wikipedia, ale i celá řada dalších projektů (např. Wikislovník či Wikizdroje), se můžete podrobněji dočíst ve druhém čísle časopisu Čtenář z roku 2009, kde vyšel článek s názvem *Wikipedie a sdílení znalostí*. Ve zmíněném článku jsou přehledně zpracovány i základní principy Wikipedie. Následující text se proto věnuje pouze jedinému projektu, zato však podrobněji, a to české Wikipedii.

ČESKÁ WIKIPEDIE – HISTORIE A KONTEXT

Wikipedie existuje ve více než dvou stovkách jazykových verzí, které jsou někdy označovány jako „mutace Wikipedie“. Mimo klasických světových jazyků ji lze nalézt i v takových jazycích, jako je africká hamština či indická ásámština, nebo v umělých jazycích jako je ido a samozřejmě esperanto. Největší je pochopitelně anglická Wikipedia s více než 3,5 miliony článků. Česká Wikipedia si vede poměrně dobře, s počtem článků přes 180 000 má stabilní pozici v první dvacítky největších Wikipedií, což je vzhledem k počtu osob ovládajících češtinu dobré umístění. Nejlépe si v této statistice vede německá Wikipedia, na kterou vychází poměr celkového počtu německých mluvčích k celkovému počtu článků 110 : 1, nejhůře je na tom trochu překvapivě čínská Wikipedia s poměrem kolem 2600 mluvčích na jeden článek.

Česká Wikipedia má svůj počátek v roce 2002. Za jejího zakladatele je považován český esperantista Miroslav Malovec, který se stal prvním správcem a redaktorem. Prvním byrokratem, tzn. uživatelem, který má možnost povyšovat ostatní uživatele na správce, se stal roku 2004 Vít Zvánovec. Zpočátku se česká Wikipedia rozrůstala jen pozvolna. Za první tři roky čeští wiki-pedisté dokázali založit necelých 20 000 článků, často však jen velmi stručných (jednalo se např.

o články o jednotlivých rocích a obcích). Už tehdy však nebyly výjimkou ani články delší a kvalitnější, avšak ve srovnání s dnešními měřítky kvality článků na Wikipedii by tehdejší příspěvky obstály jen těžko. Prudký rozmach české Wikipedie nastal v roce 2006 a 2007. Tehdy přišla na Wikipedii celá řada nových editorů, a s vyšším počtem wikipedistů stoupal nejen počet článků, ale i jejich kvalita. Tak např. v dubnu roku 2007 měla česká Wikipedie 478 editorů, kteří provedli 5–100 editací v daném měsíci, a 76 přispěvatelů, kteří editovali více než stokrát. Když to porovnáme s dubnem roku 2010, tak se čísla zase tolik neliší: 5–100 editací provedlo 622 editorů, více než sto editací se v tomto měsíci podařilo provést 85 wikipedistům. Čili můžeme říci, že v roce 2007 došlo k ustálení počtu editorů, i když jejich počet dále mírně rostl a jednotliví editoři se samozřejmě proměňovali (aktivní wikipedista, který se tvorbě článků a jejich úpravám věnuje více let, je de facto považován za veterána).

Rozvoj Wikipedie v roce 2006 se promítl i do toho, že se encyklopedie stále více dostávala do povědomí české veřejnosti. Tento proces vyústil v roce 2007, kdy se česká Wikipedie stala absolutním vítězem ankety Czech Open Source. Tehdy zvítězila i v kategorii hlasování veřejnosti a v ní zvítězila i v roce 2008 a 2010. V současné době má česká Wikipedie přes 185 000 článků, počet editací se každý měsíc pohybuje kolem 80 000 a denně přibývá kolem 80 nových článků.

KOMUNITA ČESKÉ WIKIPEDIE

Přibližnou představu o počtu českých wikipedistů si snad bylo možno udělat z údajů v předchozí kapitole. Avšak, co jsou zač ti wikipedisté? Studenti, učitelé, odborníci, spisovatelé nebo prostě „obyčejní lidé“? Českou komunitu wikipedistů tvoří lidé ze všech věkových kategorií. Troufám si říci, že zhruba polovina českých aktivních wikipedistů jsou (nebo v době svých počátků na Wikipedii byli) studenti, a to středních a hlavně vysokých škol. Učitelů na Wikipedii není moc, avšak zato se mezi nimi nachází i několik vysokoškolských profesorů, jako je např. filosof Jan Sokol nebo veterinář Vladimír Jurajda. Spíše výjimkou jsou na Wikipedii lidé důchodového věku, což je pochopitelně způsobeno relativně nízkou počítačovou gramotností této věkové skupiny.

Správce je 29, za celou historii Wikipedie si správcování vyzkoušelo 60 různých uživatelů. Zajímavostí přitom je, že jen dva z nich byli ženského pohlaví. Správcem se na Wikipedii může stát každý, kdo má alespoň základní zkušenosti s editováním a dostane v komunitním hlasování přinejmenším tři čtvrtiny z celkového počtu hlasů. Pravomoc povýšit uživatele na správce má byrokrat, který je rovněž volen komunitou; česká Wikipedie má v současnosti tři byrokraty. Takový správce svou funkci vykonává podle závazných pravidel Wikipedie a v případě zneužití práv jej komunita může novým hlasováním odvolat z funkce. Oproti běžným přispěvatelům může zejména mazat stránky (většinou následky experimentů s Wikipedií), blokovat uživatele (z drtivé většiny se jedná o vandaly, kteří piší do Wikipedie nesmysly) a zamykat stránky (např. za situace, kdy se dva uživatelé nedohodnou na konkrétní verzi článku a neustále se přetahují o tu „správnou“ podobu). Nutno dodat, že správce si je teoreticky roven s jakýmkoliv jiným uživatelem a svá rozšířená uživatelská práva musí využívat v souladu s pravidly, která sestavuje sama komunita.

Poměrně běžnou záležitostí jsou srazy wikipedistů, na kterých se neformálně debatuje o nejrůznějších aspektech Wikipedie a editoři mají možnost se vzájemně lépe poznat, což utužuje vztahy uvnitř komunity. Díky vzniku občanského sdružení Wikimedia Česká republika (WM ČR) se wikipedisté setkávají častěji a občas i formálně, a to např. na wikikonferencích, které WM ČR pořádá.

VZNIK ČLÁNKŮ, ÚDRŽBA A DŮVĚRYHODNOST

Jak už bylo řečeno, na Wikipedii přibývá kolem 80 článků denně. Jejich autory jsou většinou zavedení uživatelé, kteří už znají zásady Wikipedie i metody práce s ní, takže tyto články neprocházejí jinou než nahodilou kontrolou správců nebo dalších zkušených uživatelů. Tato skutečnost vychází z předpokladu, že pokud do Wikipedie někdo přispívá delší dobu, nedělá to proto, aby jí uškodil, ale aby ji vylepšil. Články nových či správcům málo známých wikipedistů však procházejí systematickou kontrolou, takže není možné, aby na Wikipedii vydržel článek s nesmyslným obsahem

delší dobu. Pokud je však v článku chybné datum či jiný číselný údaj apod., wikipedisté to nejsou schopni rozpoznat hned a tato chyba v článku zůstává jednoduše do doby, než ji jiný wikipedista či jen náhodný čtenář opraví.

Jelikož je oblast lidského poznání ohromné množství, není možné, aby všechny články procházely obsahovou kontrolou. Velmi zjednodušeně se dá konstatovat, že Wikipedie sází spíše na kvantitu přispěvatelů než na jejich kvalitu. Je postavena na principu, že deset historiků–amatérů bude mít o historii mnohem více znalostí, než jeden historik–odborník, „profesionál“. Nabízí se samozřejmě otázka, nakolik je obsah Wikipedie důvěryhodný, jestliže z většiny nepochází z pera (resp. z klávesnice) odborníka. Jelikož autorství na Wikipedii nehraje takovou roli jako u běžných publikací (jen těžko se bude student ve své diplomové práci odvolávat na autory typu „Harold“ nebo „Schuminka janička“), wikipedisté se usilovně snaží o jakousi náhradu této autority důslednými odkazy na zdroje, odkud daná informace pochází. Jedná se o klasické poznámky pod čarou známé z odborných publikací. V referencích se však neobjevují pouze odborné zdroje, odkaz může mít např. podobu linku na webové stránky Karla Gotta, to když wikipedista bude chtít doložit datum jeho narození.

Veškeré změny, které se ve Wikipedii přihodí (od pozměnění čárky ve větě po založení nového hesla), se zobrazují na speciální stránce zvané *Poslední změny*. Na tu vede odkaz z každé stránky na Wikipedii prostřednictvím levého menu. Poslední změny jsou de facto permanentně sledovány správci a zkušenými wikipedisty, kteří hlídají (v řeči wikipedistů *patrolují*), aby do encyklopedie nebyly zanášeny chybné informace. Každou změnu nových či neregistrovaných uživatelů vždy zkontrolují, a pokud tato změna není pozitivní, ihned ji vrátí (revertují). Software MediaWiki, na kterém Wikipedie běží, totiž do databáze trvale ukládá vše, co tam kdo kdy vloží. I např. články s nesmyslným či vulgárním obsahem, které jsou většinou dílem nudících se žáků základní školy při hodině informatiky; jsou sice ihned smazány, avšak správci mají možnost si je kdykoli prohlédnout, případně je i obnovit. Proto není třeba se obávat jakékoli editace, protože je možné ji v případě potřeby zrušit a vrátit tak článek do původního stavu.

ZÁVĚR

Počátkem tohoto roku Wikipedie oslavila 10 let. Slavila především ta anglická, česká bude mít desetileté výročí příští rok. Jelikož je však anglická Wikipedie „matkou“ všech ostatních, slavilo se desetileté jubileum po celém světě. V Česku se uskutečnil pod patronací WM ČR koncert vážné hudby, který byl zaznamenán a poputuje na úložiště multimédií s názvem Wikimedia Commons. Bude tak užitečným doplňkem článků na všech Wikipediích. Za deset let se Wikipedie stala důležitým prvkem v procesu vyhledávání informací na Internetu i v procesu vzdělávání. Čerpají z ní nejen studenti a školáci, ale i nejširší veřejnost. Pokud jste dosud váhali s editací z nejrůznějších důvodů, pak vězte, že je to velmi jednoduché. Praktický návod, jak vytvořit na Wikipedii jednoduchý článek nebo jak takový článek upravit, naleznete v rubrice JAK NA TO v příštím čísle Čtenáře.

DO ČÍSLA přispěli

● **PhDr. Jan Černý** – deník METRO, Praha ● **Bc. Michal Klajban** – Kabinet informačních studií a knihovnictví, FF MU Brno ● **Mgr. Blanka Konvalinková** – Krajská vědecká knihovna v Liberci ● **PhDr. Dana Kroulíková** – Městská knihovna Česká Lípa ● **Ladislava Nemčíčová** – Základní knihovna v Nové Roli ● **Klára Rozsypalová** – Městská knihovna Loket ● **Iva Slámová** – Krajská vědecká knihovna v Liberci ● **Jaroslava Starcová** – Krajská vědecká knihovna v Liberci ● **Mgr. Zdeňka Stromková** – Městská knihovna Česká Lípa ● **Jan Suk** – básník, kritik a esejista, Praha ● **Dagmar Turková** – Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana v Praze ● **Jitka Vanclová** – Městská knihovna Semily ● **Miroslava Urbenská** – Městská knihovna Semily ● **Doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.** – Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

NOC S ANDERSENEM 2011

Jako každý rok i my v redakci Čtenáře dychtivě hlídáme informace o přípravách, ale poté také výslednou statistiku jedinečné akce Noc s Andersenem, která letos připadla na 1. dubna. A co k nám tentokrát prostřednictvím řídicího centra z Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti doputovalo? Již předzvěst celé Noci zněla velmi lákavě:

„Již pojednácté pohádková noc rozestele spacáky ve veřejných i školních knihovnách, mateřských, základních, středních školách, občanských sdruženích, domech dětí, klubech Čech, Moravy, Slovenska, Polska i Slovinska. Akci k podpoře dětského čtení letos poprvé chystají České školy bez hranic v Londýně, Drážďanech, Ženevě, Paříži, v americkém Baltimore, v České a slovenské škole v australském Sydney a v Českém kroužku

v Kodani, v Mediátce Francouzského institutu v Praze, v knihkupectví Ivony Březinové a především ve stovkách knihoven a škol naší vlasti. Kdo by si v roce 2000 pomyslel, že z nenápadné oslavy Mezinárodního dne dětské knihy v jediné knihovně se vyklubou akce s mezinárodní účastí, elektronickou konferencí, společnými nočními soutěžemi a mnoha dalšími akcemi?“

A jak to celé dopadlo?

„Předesíláme hned na počátku, že takovou pohádkovou Noc s Andersenem jsme za jedenáct let ještě nezažili, pochvalujeme si všichni svorně, knihovníci, učitelé, ředitelé, ale i hasiči, záchranáři, autoři dětských knih, starostové, herci, hvězdáři, chovatelé drobné zvěře i myslivci – ty všechny a ještě spoustu dalších profesí dokázali organizátoři vtáhnout do největšího pohádkového básnění... Podtržením a sečtením to bylo v 1065 řádně evidovaných místech, celkový počet účastníků letošního ročníku je 40 957 dětí a k nim připočítáváme 12 200 dospělých organizátorů, kam započítáváme také aktéry programu, pokud nám je z čtecích míst nahlásili. Nenahlášení teoreticky ještě celkovou sumu zvyšují, ale registrace byla 1. 4. 2011 ukončena a počty uzavřeny.“

Co k tomu dodat? Ve Čtenáři vám přinášíme zase trošku jiné zprávy, než ty, které jsou součástí celkového přehledu nočních akcí, jak byl „mozaikovitě zaznamenán díky elektronické poště v jedné z knihoven střední Evropy...“. A doufáme, že vás také zaujmou.

První Noc s Andersenem

Člověk mění, život mění... I tak by se daly shrnout dojmy z letošní Noci s Andersenem, ke které jsme se poprvé připojili také v Obecní knihovně v Žilině (okres Kladno). Ráda bych v následujícím desateru, a nyní již trochu s nadsázkou, jelikož jsme akci všichni ve zdraví přežili, popsala na prvních zkušenostech pro případné následovníky v menších knihovnách, jak to bylo v noci z 1. na 2. dubna 2011 u nás...

- 1 Akci jsme v naší obci představili při příležitosti Dne otevřených dveří v knihovně, který proběhl v měsíci březnu. Ověřili jsme si tak, že zájem o nocování mezi (nejen) místními dětmi bude, a že můžeme spustit „ostré“ přípravy.
- 2 Protože se snažíme intenzivně spolupracovat s místní školou, šli jsme do akce společně. Což se osvědčilo jednak z kapacitních důvodů a také v tom smyslu, že naše paní učitelky mají děti „zmáknuté“ ☺. Představa o tom, že si první Noc vyzkoušíme na vzor-

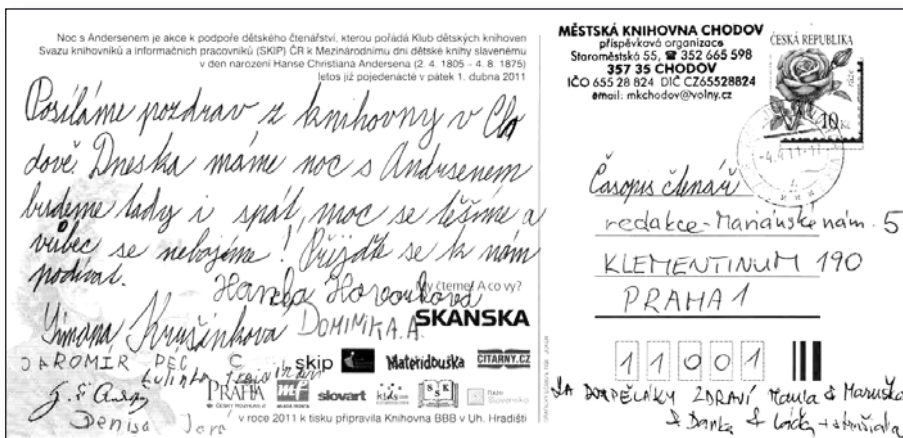
ku cca 20 dětí, v pátek vzala za své. Společně jsme ve škole a v knihovně sesbírali 44 přihlášek.

- 3 Malé nedorozumění nás ovšem neminulo a nedůslednou komunikací a s ještě nepřesnou představou jsme přihlásili tři předškolní děti. Včas jsme si však ještě ujasnili, že napoprvé to s menšími dětmi neovládeme a hranici pro přihlášky bude první třída. Maminkám jsme se omluvili a slíbili, že pokud vše dobře dopadne, uspořádáme další ročník i pro mladší děti.
- 4 Většinu programu jsme, již něco tušíce, připravovali pro práci ve skupinkách, což se nám při tomto počtu osvědčilo. Každý se

opravdu dostal ke všemu, co bylo naplánováno. Jako v každém kolektivu se objevily děti nadšené, ale také několik těch, které nezaujme vlastně nic. Nenecháváme se však odradit a věříme, že celoroční práci s dětmi vypěstujeme další vášnivě čtenáře a účastníky příští Noci.

- 5 Na začátek jsme si pozvali odborníky z kladenského divadla pro děti Lampion, kteří přivezli Andersenovu pohádku *Císařovy nové šaty*, s dětmi aktivně pracovali a měli s sebou také nádhernou marionetu císaře. Okoukli jsme tedy, jak to dělají profesionálové.

- 8 Na programu spolupracovalo dohromady osm dospělých, šest žen a dva muži. Přítomnost mužské populace se nám osvědčila zejména při mini bojové noční hře na zahradě školy.
- 9 I osm dospělých je někdy málo a okolo desáté večer jsme občas vytáhli píšťalku ☺, kterou bylo jakž takž slyšet.
- 10 Zjistili jsme, že některé děti již Václava Čtvrtka a jeho postavičky nemají tolik „zažité“ jako naše generace (třicátníků). Byli jsme na to však připraveni a měli dostatek knížek pro každého, kde mohli tápající hledat pomoc při kvizech, sestavování pohádek, luštění křížovky apod.

- 9 Za přispění maminek se nám sešla tak bohatá snídaně, že bylo opravdu na co se těšit. První nocležníci odešli spát v půl jedenácté, následovala další skupinka přibližně za hodinu a okolo jedné hodiny ranní se do ložnice (tělocvičny) odebral zbytek dětí. Četlo se však ještě asi do dvou hodin do rána.
- 10 Úderem páté hodiny druhého rána se probouzela první várka spáčů, kteří šli spát nejdříve. Tři hodiny spánku nám však bohatě vynahradily zvednuté ruce (s dospělými) téměř 50 nocležníků, kteří tak zareagovali na otázku, kdo do toho jde za rok znovu.

Text a foto **LENKA ŠIMKOVÁ**
 > knihovnazilina@seznam.cz

Vstup do království Librínie pouze s platným pasem!

Loketské děti letos prožily další, v pořadí již sedmou dobrodružnou Noc s Andersenem (NsA), kterou jsme v naší knihovně připravili společně s dobrovolníky z řad odrostlých dětských čtenářů, rodinných příslušníků a přátel knihovny. O účast na NsA je vždy mezi dětskými čtenáři velký zájem a jak mi jistě pracovnice jiných knihoven dají za pravdu, prostory knihovny ani síly organizátorů nejsou nafukovací. Dlouho jsme si s kolegyněmi lámaly hlavu nad tím, jak spravedlivě vybrat 20 dětí, které s námi budou v knihovně nocovat. Bylo to pro nás vždy velmi těžké rozhodování, a proto jsme vymyslely způsob, o který bych se s vámi ráda podělila.

Loketská knihovna se každoročně této kouzelné noci promění na království Librínie, které má nejen svou královnu a ministry, ale také zvláštní zákony. Každý, kdo chce do pohádkové země vstoupit, musí vlastnit platný cestovní „Čtenářský pas Librínie“. Tento zvláštní dokument vydává Ministerstvo kultury

a cestovního ruchu librínského království v čele s ministrem jménem Biblius Regálus. Zájemci si jej mohou vyzvednout v průběhu měsíce září v knihovně. Jeho vlastníkem se může stát každý, kdo je registrovaným čtenářem oddělení pro děti a není mu více než 12 let.

Nocování v knihovně je třeba si něčím zasloužit. A protože pobyt v Librínii je povolen pouze vášnivým čtenářům a milovníkům krás-

ných knih, počítají se především zásluhy čtenářské. Ministerstvo vydává vždy dva druhy pasů. Žlutý pro děti od šesti do devíti let, modrý pro starší čtenáře. Čtenářský pas obsahuje pro každou věkovou skupinu nabídku knih. Nenutíme děti, aby četly jen námi vybrané knihy, pouze jim doporučujeme vhodnou četbu, určenou dané věkové skupině. Snažíme se každý rok do pasu zařadit novinky z fondu a také tituly, které mají příznivé ohlasy čtenářů. Dvě stránky pasu tvoří prázdný dvojlist, kam zaznamenáváme dětem přečtené knihy, jež nejsou součástí nabídky. Pro jejich platný zápis však máme jednu podmínku. Musí být půjčené v naší knihovně. Černobílé obrázky obálek

knih jsou v pase tříděny podle žánrů, což podle nás usnadňuje čtenářům orientaci. Když čtenář knihu přečte, nalepíme mu, místo černobílého, obrázek barevný. Ten je jakýmsi vízem – souhlasem pro vstup do pohádkové země. Aby se pas stal platným a umožnil nocležníkům vstoupit do Librínie, musí během soutěžního období, které trvá od září do února, přečíst nejméně šest knih. Ale i tady platí známé rčení „čím více, tím lépe“. Při vyhodnocování soutěže se dostane do finále pouze 20 nejlepších cestovatelů. Tři s největším počtem přečtených knih jsou pak ještě vyznamenáni královským řádem v průběhu Noci s Andersenem. Možná vás napadá otázka, jak zjistíme, zda čtenář knihu opravdu přečetl? Tato soutěž „obohacuje“ i nás knihovnice, neboť abychom mohly soutěžícího řádně prozkoušet, neboli vyzpovídat a zjistit, zda knihu četl, musíme se s knihou nejdříve důkladně seznámit, nejlépe si ji přečíst. Tato metoda se mi zdá skvělá nejen pro tuto situaci. Při práci s dětským čtenářem je velmi důležité, abychom znaly fond své knihovny a mohly čtenáři doporučit vhodnou literaturu, případně si s ním o knize popovídat

a společně ji zhodnotit. Čtenářský pas si děti po skončení soutěže mohou ponechat nejen jako upomínku na Noc s Andersenem, ale časem jim listování v něm připomene i dávno přečtené knihy. Závěrem bych ráda podotkla, že pasy jsou u dětských čtenářů velmi oblíbené a po dvouleté zkušenosti s tímto systémem výběru nocležníků se zvýšil u dětí zájem o čtení, z čehož máme my knihovnice velkou radost. Pro zajímavost uvádím, že v letošním „klání o vstupenku na NsA“ se na prvním místě umístila osmiletá čtenářka Zdenička Novotná s počtem 72 titulů přečtených knih, čímž se stala absolutní a nepřekonatelnou vítězkou! Patří jí náš velký obdiv.

Text a foto **KLÁRA ROZSYPALOVÁ**
 > Klarucha.R@seznam.cz

Novorolská noc s Andersenem

V pátek 1. dubna 2011 v 18.00 hodin začalo u knihovny v Nové Roli rojení postaviček z pohádek Václava Čtvrtka. Proč se zde objevili Křemílkové, Vochomůrkové, Manky, vodníci, hajný Robátka a víly Amálky? Začala přece pohádková noc v knihovně, kde jsme vzpomínali na Václava Čtvrtka, který by se 4. dubna dožil 100 let. Každý účastník si připravil svůj pelíšek a rychle do klubovny. Zde vzniklo šest skupinek s názvem *Vily*, *Maková panenka*, *Pařezová chaloupka*, *Rumcajsova rodinka*, *Hajný Robátka se žabáky* a *Vodníci*, které celou noc spolu soutěžily proti ostatním. Například v malování leporela – každá skupinka dostala pohádkovou knihu, měla si přečíst pohádku a pak podle ní namalovat leporelo a podle obrázků ji vyprávět. Vodníci malovali

pohádku o vodníku Česílkovi, Víly o Amále, Rumcajsova rodinka o Rumcajsovi... Každá skupinka zatančila při písničce *O Rumcajsovi* a byla vyhlášena MISS postavička. Také se soutěžilo v pexesu, skládaly se názvy knih V. Čtvrťka, vyplnili jsme testík.

V osm hodin jsme přivítali paní místostarostku Jitku Pokornou s manželem, která přišla děti pozdravit. Před půlnocí jsme se vypravili k rybníku za vodníkem Česílkem. U vodníků se děti musely „vykoupit“ a z deseti obrázků zvířat měly vybrat tři, která žijí ve vodě. Pokud by to nestihly v časovém limitu, mohly se stát du-

šičkami v hrnečku. Všem se to našťestí podařilo a od vodníků získaly Česílkovu vodnickou listinu.

Po návratu do knihovny děti čekalo překvapení – bylo už 2. dubna, a to má narozeniny Hans Christian Andersen, který také zavítal do naší knihovny. Pozdravil děti, sfoukl svíčky na dortu a přečetl pohádku. Na oplátku všechny děti přečetly pohádku o Makové panence. To už se blížila druhá hodina ranní a rychle do spacáků. Děti měly hodně zážitků a moc se jim spát nechtělo. Poslední zavřely očka až kolem čtvrté hodiny. A ráno? První vstávaly v šest!

Po snídani (kakajičko, buchtý, koláče, bábovky) bylo velké vyhodnocení všech soutěží a předávání cen. V televizi běžely fotografie z noční akce a děti čekal poslední úkol. Každá skupinka předvedla své leporelo a vyprávěla pohádku. To už se blížila desátá hodina a někteří nedočkaví rodiče postávali za dveřmi. Poslední rozloučení, předání pamětních průkazů a 37 spokojených (ne)spáčů zamířilo domů.

Text a foto **LADISLAVA NEMČIČOVA**
 > knihovna@novarole.cz

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

DNES SE PŘEDSTAVUJE LIBERECKÝ KRAJ

Liberecký kraj se rozprostírá na severu České republiky.

Území zahrnuje sever České kotliny, Jizerské hory, západní Krkonoše s Krkonošským podhůřím a východní část Lužických hor.

Kraj vznikl v roce 2000 z okresů Česká Lípa, Liberec a Jablonec nad Nisou oddělených z bývalého Severočeského kraje, k nim byl přičleněn ještě okres Semily z kraje Východočeského. Liberecký kraj tvoří pouze 4 % území celé České republiky. S výjimkou hlavního města Prahy je kraj se svými 3163 km² nejmenším v republice.

Ke konci roku 2009 měl celkem 439 027 obyvatel (4,2 % z ČR) a podle tohoto ukazatele je tak druhý nejmenší. Průměrná hustota 138,8 obyvatel na km² mírně převyšuje republikový průměr. Nejvyšší koncentrace obyvatel je v okresech Jablonec nad Nisou (224,7 obyvatel na km²) a Liberec (171,7 obyvatel na km²). Podíl městského obyvatelstva činil 78,3 %. Méně urbanizován je pouze okres Semily, kde ve městech bydlelo pouze 58,6 % obyvatel. Hlavním centrem kraje se 101 625 obyvateli je město Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou s 45 328 obyvateli. Průměrný věk obyvatel kraje je 40,1 let, což je o 0,5 roku méně než činí republikový průměr. Věková skladba obyvatel je v jednotlivých oblastech kraje značně rozdílná. Zatímco na Českolipsku patří populace k nejmladším v republice, na Semilsku a Turnovsku je naopak jednou z nejstarších.

Regionální funkce knihoven v Libereckém kraji

Liberecký kraj je z hlediska výkonu regionálních funkcí Krajské vědecké knihovny v Liberci (KVK) rozdělen na čtyři oblasti shodně s bývalými okresy a jejich dřívější okresní – nyní městské knihovny – pověřuje KVK v Liberci výkonem regionálních funkcí (RF). Pro knihovny Liberecka zajišťuje služby Oddělení služeb knihovnám Liberecka KVK v Liberci. Výkon regionálních funkcí se opírá o obecně známé základní dokumenty týkající se RF (knihovní zákon č. 257/2001 Sb., Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky) a kromě nich také o Koncept zajištění výkonu regionálních funkcí v knihovnách Libereckého kraje 2007–2015 schválenou Radou kraje počátkem roku 2008.

O knihovny v Libereckém kraji pečuje celkem 11,6 (přepočtených) pracovníků. Krajskou funkci se všemi povinnostmi stanovenými standardy (a ještě něco navíc) zajišťuje jedna krajská metodička, podle potřeby se do výkonu RF zapojuje i ředitelka KVK. Jeden z pracovníků úvazků tvoří řidiči. Podrobný přehled o službách poskytovaných v rámci výkonu regionálních funkcí a jejich personálním zajištění je uveřejněn na webových stránkách KVK v Liberci (<http://www.kvkl.cz/cz/region/regionalnifunkce-r2.html>) v každoroční Zprávě o výkonu regionálních funkcí v knihovnách Libereckého kraje.

SÍŤ KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE

Knihovny Libereckého kraje zřizované krajem, městy a obcemi:

Oblast (okres)	Počet obyvatel oblasti	Knihovny			
		Pověřené RF výkonem	Profi	Neprofi	CELKEM
Česká Lípa	108 032	1	7	37	45
Jablonec nad Nisou	90 390	1	7	26	34
Liberec	165 907	1 (krajská)	11	51	63
Semily	74 698	1	8	60	69
CELKEM	439 027	3	33	174	211

Kromě 33 profesionálních knihoven s 8 pobočkami a 174 knihoven neprofesionálních (s pracovním úvazkem do 15 hod. týdně) s 11 pobočkami,

kteří jsou hlavními příjemci našich služeb, spolupracujeme také s 15 knihovnami se speciálními fondy registrovanými na MK ČR ve smyslu zákona č. 257/2001 Sb. Zveme je na vzdělávací akce, předáváme vybrané informace z elektronických konferencí, na vyžádání poskytujeme metodickou pomoc při zavádění AKS, třídění fondu apod. Přehled knihoven je dostupný na stránce <http://www.kvkl.cz/cz/region/adresar-knihoven-r4.html>. Pomoc nabízíme i knihovnám neregistrovaným – zejména školním. Dobrou spolupráci se školními knihovnami navázala např. Městská knihovna v České Lípě, na vyžádání jsou připraveny pomoci školním knihovnám i ostatní pověřené knihovny.

HLAVNÍ OKRUHY ČINNOSTI

Jak již bylo řečeno, základní okruhy činnosti jsou dány výše uvedenými dokumenty a jsou shodné pro všechny knihovny zajišťující regionální funkce. Jejich hlavním pilířem jsou metodické návštěvy a konzultace: osobní kontakt a budování dobrých vztahů s knihovníky a zástupci obcí považujeme za nejdůležitější. Metodická pomoc knihovnám se pak realizuje v řadě různých oblastí – od vedení základních dokumentů přes uspořádání a vybavení knihovny, třídění a značení knihovních fondů až po pomoc při zavádění automatizovaných knihovních systémů a tvorbu webových stránek. Významnou součástí metodické činnosti je i pomoc při zpracování žádostí o dotace z programů určených knihovnám, z nichž je nejvíce využíván program VISK 3. Za léta jeho existence se nám podařilo knihovnám pomoci získat prostředky, bez nichž by úroveň

technického i softwarového vybavení rozhodně nedosahovala nynější úrovně. V roce 2010 jsme pomohli s projekty v celkové hodnotě 355 000 Kč. Rychlý vývoj v knihovnickém oboru se snažíme přenášet i do našich „malých“ knihoven. Přesvědčujeme knihovníky (ale hlav-

ně starosty obcí) o potřebě zavádění automatizovaných knihovních systémů důležitých pro odbourání mechanické administrativní práce, on-line

katalogů pro zvýšení komfortu uživatelů knihoven i jejich propagaci, o významu webových stránek. V současné době jsou všechny profesionální knihovny Libereckého kraje automatizované, z neprofesionálních zavádí AKS 80 knihoven (46 % z celkového počtu) a věříme, že v letošním roce přibudou další. K tomu směřuje nejen metodická činnost, ale i řada připravovaných vzdělávacích akcí.

Každoročně připravujeme kurzy v obsluze AKS Clavius, který je v našem kraji využíván nejvíce, seznámení se šablonami webů pro malé knihovny a praktické kurzy práce s nejhodněji využívanou šablonou webu pro malé knihovny vytvořenou Knihovnou města Hradec Králové. Do nabídky vzdělávacích akcí zařazujeme literární a odborná knihovnická témata, podle finančních možností organizujeme exkurze do knihoven v Česku, případně i v zahraničí. KVK v Liberci ve spolupráci s Technickou univerzitou v Liberci uspořádala již osm ročníků konference *Současnost literatury pro děti a mládež*, která svým významem přesahuje hranice kraje a je vždy doprovodným programem Veletrhu dětské knihy v Liberci. Devátý ročník konference proběhl 6.–7. dubna letošního roku.

Hledáme zajímavé formy vzdělávacích akcí; jednou z nich je například již osvědčené a knihovníky oblíbené pořádání zájezdů po knihovnách ve vlastním regionu, které připravuje MěK v České Lípě. Knihovnici se pravidelně scházejí v jednotlivých pověřených nebo v městských knihovnách na poradách profesionálních knihovníků, svá setkání mají i knihovnici neprofesionálních knihoven. Také pro ně se snažíme připravovat zajímavý program (např. pověřená MěK v Jablonci nad Nisou uspořádala pro knihovníky návštěvu knihovny Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou).

Vedle odborného vzdělávání organizovaného v rámci RF probíhá nepřetržitě i vzdělávání knihovníků v oblasti informačních technologií hrazené z prostředků programu VISK 2 Ministerstva kultury ČR. Počítačovou učebnou KVK v Liberci, která disponuje 14 uživatelskými místy, prošly stovky účastníků kurzů ze všech typů knihoven a zvláště v počátečních letech zavádění výpočetní techniky do knihoven byly kurzy základů počítačové gramotnosti často prvním místem, kde se knihovníci s obsluhou PC mohli seznámit.

Statistika knihovnických činností je každoročně se opakující úkol. Plníme jej i my a vedle povinného vložení všech údajů do databáze NIPOS využí-

váme již od roku 2002 program SVK Hradec Králové *StatExcel*. Přehled, který tak získáváme, nám umožňuje vydávat *Ročenku knihoven Libereckého kraje* obsahující nejdůležitější statistické ukazatele za všechny typy knihoven. Zveřejňujeme ji již třetím rokem na stránce <http://www.kvkli.cz/cz/region/regionalni-funkce-r2.html> a její součástí je i porovnání výsledků činnosti se standardy veřejných knihovnických a informačních služeb.

Aktualizace knihovnických fondů – to je nikdy nekončící úkol, který vyžaduje čas a někdy i přesvědčování knihovníků o jeho nutnosti. Revize knihovnických fondů – nezajímavá, ale zákonem uložená povinnost knihoven – je nedílnou součástí RF v našem kraji, stejně jako ve většině ostatních. Pomáháme s ní knihovníkům přímo na místě i při následném zpracování protokolů a všech materiálů s tím souvisejících. Věříme, že s postupující automatizací knihoven bude její provádění snadnější a méně časově náročné.

Jednou z nejvíce knihovníky oceňovaných služeb je půjčování souborů knih z výměnných fondů. Doporučené standardy v rámci kraje trvale překračujeme, žádná z knihoven, která má zájem o větší množství knih, není odmítnuta. A tak nejsou výjimkou knihovny, které si za rok vypůjčí 300 až 400 knih. Je jenom na knihovnicích, kolik souborů a kolik svazků si během roku pro své čtenáře vypůjčí a zda nechají výběr knih na metodičce, přijdou si vybrat do pověřené knihovny nebo si knihy objednájí podle on-line katalogu. Vedle knih si mohou např. knihovny na Jablonecku půjčit i vybrané tituly časopisů. Výměnné fondy jsou v našem kraji budovány výhradně z prostředků určených na výkon RF a nepociťujeme potřebu systém měnit. Samozřejmostí je, že automatizované knihovny dostávají ke knihám data umožňující okamžité půjčování knih z výměnných fondů prostřednictvím AKS.

Službou, která má v našem kraji velkou tradici, je nákup a zpracování knih z prostředků obcí. V okresech Česká Lípa, Liberec a Jablonec nad Nisou poměrně vysoké procento obcí financuje nákup knih do kmenového knihovního fondu knihoven a využívá k tomu námi nabízenou službu. Obcím přináší úspory v podobě průměrného 28% rabatu na nákup knih a úsporu nákladů na pořízení materiálu na označení a zabalení knih, zároveň je zajištěna základní profilace fondů a vysoká úroveň odborného zpracování. Automatizovaným knihovnám jsou dodávána data ke knihám, neautomatizova-

ným katalogizační a knižní lístky ke každému dodanému titulu. K poskytované službě patří i rozvoz knih do jednotlivých knihoven. V roce 2009 byla tato služba poskytnuta 134 knihovnám, do nichž bylo nakoupeno a zpracováno 10 952 svazků knih za 1 755 424 Kč (bez rabatu). Služba nákup a zpracování fondu z prostředků obcí je administrativně velmi náročná (smlouvy o nákupu a zpracování knih s obcemi, každoroční dodatky ke smlouvám, faktury, vyúčtování, sledování zůstatků atd.), považujeme ji však za velmi významnou. Personální i finanční náročnost nákupu a zpracování knih z prostředků obcí je jednou z příčin, proč (až na jedinou knihovnu) není realizován servis automatizovaných knihovnických systémů, na něž nám od samého počátku systému RF v našem rozpočtu nezbývaly prostředky.

DALŠÍ ČINNOSTI

Nová oblast činnosti krajské metodiky i pověřených knihoven – tvorba a aktualizace webových stránek krajské knihovny i knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí určených pro potřeby knihoven – se v průběhu několika let rozrostla do šíře, která zabírá nemalou část pracovní náplně metodiků.

Webová stránka KVK v Liberci určená knihovnám regionu (<http://www.kvkli.cz/cz/region/knihovny-regionu.php>) je stále se rozvíjející, průběžně doplňovaný a aktualizovaný soubor informací, odkazů a dokumentů, který by měl obsáhnout všechny oblasti činnosti knihoven a napomáhat tak knihovníkům v jejich práci. Vedle mapy a databáze knihoven vybudované ve spolupráci s Krajským úřadem Libereckého kraje nabízí webová stránka například více než 260 medailonů autorů (průběžně doplňovaných), které mají knihovníkům pomoci při přípravě výstavek knih, k dispozici jsou materiály týkající se statistiky činnosti knihoven včetně elektronického *Deníku veřejné knihovny*, přehledy vzdělávacích akcí s pozvánkami, elektronickými přihláškami a přehledy přihlášených účastníků, návody k práci s automatizovaným knihovnickým systémem, plány třídění naučné literatury, informace o projektech na podporu knihoven a spousta dalších informací.

KVK v Liberci a pověřené knihovny zajišťují pro své knihovny řadu dalších služeb – vydávají metodické materiály, zajišťují realizaci projektu Česká

knihovna pro profesionální knihovny kraje, distribuují časopis *Světlik*, propagační materiály – plakáty, drobné publikace...

FINANCOVÁNÍ VÝKONU RF V KNIHOVNÁCH LIBERECKÉHO KRAJE

Náklady na výkon regionálních funkcí jsou od roku 2005 hrazeny Libereckým krajem prostřednictvím účelové dotace poskytované na základě smluv přímo jednotlivým pověřeným knihovnám a KVK v Liberci. Vývoj financování nejlépe ilustruje níže uvedená tabulka. Schvalování uvedených částek vždy neprobíhalo jednoduše, často mu předcházela složitá jednání a ředitelé pověřených knihoven se nejednou dostávali do velmi složitých situací. Nejistota financování regionálních funkcí je proto vnímána velmi negativně a je příčinou rezervovaného přístupu pověřených knihoven k dlouhodobě zavazujícím projektům (např. REKS).

2003	2004	2005	2006	2007
5 136 000	5 201 000	5 312 000	4 500 000	5 000 000
2008	2009	2010	2011	
5 300 000	5 440 000	5 440 000	5 440 000	

SPOLUPRÁCE SE SKIP

KVK v Liberci a knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí si vycházejí vstříc i v rámci Liberecké organizace Svazu knihovníků a informačních pracovníků. Náš kraj je malý a knihovníků v něm nepracuje tolik, abychom si mohli dovolit nespolupracovat. Koordinujeme přípravu zájezdů i větších vzdělávacích akcí, spolupráce je pro obě strany výhodná. Dokladem výborné součinnosti SKIP a KVK je mimo jiné i členství krajské metodičky v komisi *Vesnice Libereckého kraje roku...*, kam ji deleguje právě SKIP, a ředitelky KVK v Liberci Mgr. Blanky Konvalinkové v komisi soutěže vyhlašované SKIP – SKANSKA *Městská knihovna roku*.

PROJEKT INTERNETIZACE KNIHOVEN V LIBERECKÉM KRAJI

Na začátku roku 2005 začala KVK v Liberci pracovat společně s Agenturou pro regionální rozvoj a s odborem kultury, památkové péče a cestovního

rchu Krajského úřadu Libereckého kraje na přípravě projektu do Strukturálních fondů Evropské unie. Jeho cílem bylo vybavit menší knihovny kraje moderní výpočetní technikou a základním kancelářským nábytkem. Obce, jejichž knihovny by se do projektu chtěly zapojit, měly následně zajistit připojení této techniky k širokopásmovému internetu. V rámci přípravy projektové dokumentace bylo provedeno dotazníkové šetření, jehož výsledkem bylo 141 knihoven, které měly o účast v projektu zájem. Dále byly připraveny a rozeslány smlouvy specifikující podmínky účasti v projektu. Na konci března 2005 předložila KVK v Liberci projekt Centru pro regionální rozvoj v Hradci Králové a po jeho schválení příslušnými státními orgány nastal koloběh výběrových řízení na dodavatele výpočetní techniky, kancelářského nábytku a také školení pro knihovníky, jejichž knihovny se do projektu zapojily. Vítězné firmy dodávající počítače a nábytek pak rozvezly zařízení přímo do jednotlivých knihoven, kde jej odborně nainstalovaly. Realizace připojování knihoven k internetu byla průběžně monitorována KVK v Liberci a v případě potřeby byla knihovnám poskytována pomoc při podávání žádosti o připojení knihovny k internetu z projektů zaměřených na internetizaci knihoven. Již na konci roku 2005 se tak mohlo všech 141 knihoven zapojených do projektu pochlubit novou veřejnou stanicí pro přístup k internetu.

Součástí stanice je multifunkční zařízení, které plní nejen funkci tiskárny, ale pracuje jako kopírka a scanner. Na začátku roku 2006 bylo všech 141 knihovníků proškolen v oblasti práce s výpočetní technikou a v otázkách legislativy související s používáním této techniky. Počátkem roku 2006 pak bylo provedeno závěrečné vyúčtování projektu a veškeré dokumenty související s projektem byly předány Centru pro regionální rozvoj do Hradce Králové. Celkové náklady na projekt *Internetizace knihoven v Libereckém kraji* dosáhly výše 7 460 731 Kč. Z této částky hradily 75 % strukturální fondy ERDF, 10 % činila dotace státního rozpočtu a 15 % dotace z rozpočtu Libereckého kraje. Po dobu pěti let byl veškerý inventář pořízený v rámci projektu v majetku KVK v Liberci se všemi z toho vyplývajícími povinnostmi. V roce 2011 projekt skončí a celé zařízení bude v souladu s partnerskými smlouvami převedeno z majetku KVK v Liberci do majetku obcí (knihoven).

Příprava a zpracování projektu, jeho realizace i zajištění udržitelnosti nebylo jednoduché a znamenalo mnoho práce. Je ale třeba konstatovat, že projekt zásadním způsobem přispěl k zajištění internetizace knihoven Libereckého kraje, položil základ k zahájení automatizace knihoven a přispěl ke zvýšení počítačové gramotnosti knihovníků.

JAROSLAVA STARCOVÁ
> starcova@kvkli.cz

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

Naši sousedé a my: Zahraniční spolupráce knihoven v Libereckém kraji

Liberecký kraj přímo sousedí s dvěma evropskými zeměmi, Polskem a Německem, hranice mezi třemi státy běží po řece Nise. Knihovny Libereckého kraje jsou tedy skoro předurčeny k tomu, aby navštěvovaly příhraniční knihovny v Polsku a Německu a aby tam čerpaly zkušenosti. Pěkným příkladem úzké spolupráce je setkávání knihoven v rámci pracovní skupiny EUREX, která vznikla v Euroregionu Nisa a zahrnuje v sobě knihovny a kulturní organizace tří zemí – české, polské a německé části ERN. Konkrétně se spolupráce týká

Krajské vědecké knihovny v Liberci, městských knihoven v Jablonci nad Nisou, v České Lípě,

v Rumburku a nově též Knihovny Antonína Marka v Turnově. Polsko zastupuje Krkonošská knihovna v Jelení Hoře, městské knihovny v Lubani a Bolesławci, na německé straně jsou to Christian-Weise-Bibliothek Zittau a knihovna v Görlitz, aktivní je také Kultur- und Weiterbildungsgesellschaft v Löbau.

Pracovníci knihoven se pravidelně scházejí, vždy jednou za čtvrt roku v jedné ze tří zemí, tedy jednou v německé Žitavě, pak v Liberci, příště v Jelení Hoře v Polsku, a na pracovních schůzkách vytvářejí program pro svou společnou činnost. Spolupráce trvá již mnoho let a za tu dobu se pracovníci knihoven vystřídali. Pořád je tu ale chuť něco společně organizovat, vytvářet, poslední dobou je práce skupiny velmi intenzivní. Pravidelné pracovní schůzky podporuje Euroregion Nisa, který zajišťuje tlumočníky, aby vzájemná setkání probíhala hladce.

Výsledkem spolupráce knihovníků tří zemí jsou sborníky z několika trilaterálních konferencí na různá témata. V roce 2002 vyšel trojjazyčný *Průvodce knihovnami Euroregionu Nisa*, v roce 2005 zase *Kalendář knihoven na rok 2006*. Hezkým příkladem je konání již 6. ročníku výtvarné soutěže *Krakonoš*, které se účastní vždy velké množství českých, polských i německých dětí.

Úkoly, které si členové skupiny stanovují, vyžadují také finance. Bez nich nelze pořádat konferenci či workshop, ani vydat knihu. Proto skupina podává žádosti o příspěvek z Fondu malých projektů Euroregionu Nisa. Takto žádala česká strana v roce 2009 na *Konferenci knihovníků ERN Nisa o menších obecních knihovnách* – ta skutečně proběhla v Liberci v dubnu 2009 za účasti 60 českých, polských a německých knihovnic a knihovníků. Předávání zkušeností a společné zážitky jsou neocenitelné, stejně jako exkurze po knihovnářském regionu.

Potěšilo nás, že tento společný česko-polský projekt byl oceněn 2. místem v soutěži *Euroregionu Nisa* v kategorii *Kultura*.

V témže roce byla vyhlášena již zmíněná soutěž o nejkrásnější ztvárnění Krakonoše, postavy, která je společná všem zemím Euroregionu. Hodnocení prací a odměny pro vítěze opatřila polská strana. Ale protože mnoho vítězných dětí bylo z Česka a na vyhlášení do Polska se nemohlo dostat, proběhlo v Krajské knihovně v Liberci v lednu 2010 ještě jedno předání cen, spojené s kulturním programem a výstavou nejlepších prací ([na http://](http://www.kvkli.cz/cz/akce-v-knihovne/vystava-krakonos-rubezahl-rzepior-854.html)

Z. Stramková (MěK Č. Lípě) a I. Hývlová (sedící) při prezentaci Místní knihovny v Břevníšti

www.kvkli.cz/cz/akce-v-knihovne/vystava-krakonos-rubezahl-rzepior-854.html).

Dlouho diskutovaným projektem je nápad německé strany na vydání dětské knížky ve čtyřech jazycích – v polštině, češtině, němčině a lužické srbštině na téma *Lidové zvyky v Euroregionu Nisa*. První část tohoto projektu proběhla v roce 2010, byl to workshop pro autory a etnografy tří zemí, kteří se sešli v Žitavě a jejich úkolem bylo napsat povídku na téma *Vánoce, Masopust, Velikonoce* (http://www.kvkli.cz/cz/projekty/_projekt.php?id=3).

Povídky jsou už na světě a letos zbývá realizovat druhou část projektu – vydání knížky pro děti. Tentokrát bude o finanční příspěvek žádat česká strana a zajistí překlady, korektury, ilustrace. Koncem roku by měla být kniha vydána a věnována knihovnám v celém Euroregionu. Držte nám palce!

Květen 2011 bude věnován další společné konferenci, tentokrát na téma *Elektronické služby v knihovnách ERN*. Uskuteční se v Jelení Hoře v Polsku a těšíme se, že opět přinese příjemné setkání, dojmy a zkušenosti všem účastníkům.

Spolupráce knihovnic a knihovníků tří zemí není vždy jednoduchá, přináší mnohé těžkosti, problémy, ale to není podstatné. Důležitá je vzájemná sounáležitost, vůle něco uskutečnit společně, překonat hranice. Myslím, že se z nás během společné práce stali už dobří přátelé.

PROJEKT BOOKS 21

Tento projekt je dalším zajímavým příkladem spolupráce. Přířímým aktérem je v něm sice Krajská vědecká knihovna v Liberci ve spolupráci s Libereckou občanskou společností, ale šíří záběru se dotýká i jiných knihoven v našem kraji. Projektu v rámci evropského programu Grundtvig se účastní pět evropských zemí – Polsko, Německo, Španělsko, Řecko a Česká republika. Jde o setkávání a vzájemné předávání zkušeností mladých lidí, kteří za-

stupují neziskové společnosti a konkrétně jako participující subjekty také knihovny. Komunikačním jazykem v této mezinárodní společnosti je angličtina, účastníci každý den hodnotí nabyté zkušenosti a snaží se z nich čerpat pro další činnost.

Naše knihovna hostila v červnu 2010 návštěvu kolegů z těchto zemí v Liberci, připravili jsme pro ně bohatý program a kromě jiného jsme navštívili i městské knihovny v okolí, ve Smržovce a Tanvaldu. Obě knihovny se této mezinárodní návštěvě ujaly s velkou péčí a v horkých červnových dnech nás osvěžily jak na duši – dobře připraveným programem, tak fyzicky – studenými nápoji, teplota tehdy stoupala až ke 30 stupňům.

Vedoucí knihovny v Tanvaldu, Valentýna Kubáčková o tom píše:

Ve čtvrtek 10. 6. 2010 navštívilo naši knihovnu 16 kolegů z Polska, Německa, Řecka a Španělska v rámci projektu Grundtvig, v čele s ředitelkou Krajské vědecké knihovny Liberec Mgr. B. Konvalinkovou. Vzácné hosty uvítal Petr Hampl jménem vedení města Tanvald.

Připravili jsme pro hosty ukázkovou hodinu s dětmi z družiny vedené Miluší Svárovskou ze Základní školy sportovní Tanvald. Se školáky jsme soutěžili, četli pohádku a nakonec si děti samy pohádku vymyslely a zahrály s pomocí prstových

loutek. Po celou hodinu nebylo potřeba tlumočnicka. Děti svou spontánností vtáhly každého do dění. Návštěvníkům se praktická část velmi líbila a odměnili ji potleskem.

Po ukončení dětské hodiny si naši kolegové prohlédli celou knihovnu a seznámili se s jejím chodem. Velký dojem na ně udělal rozsah knižního fondu a technické vybavení, které máme – díky podpoře Města Tanvald – na vysoké úrovni.

Projekt Grundtvig pokračuje dál, během roku 2010 navštívili pracovníci naší knihovny Polsko, Německo, v únoru 2011 jela kolegyně do Španěl-

ska, a poslední zemí, kterou účastníci projektu navštíví, bude Řecko. V březnu jsme si ještě zpečetili projekt tím, že jsme v Krajské knihovně v Liberci společně s Libereckou občanskou společností uspořádali tzv. *Živou knihovnu*. Jejím smyslem je odbourávání zažitých předsudků a bariér. Návštěvníci knihovny měli možnost otevřít živé knihy – hovořit s lidmi o jejich skutečných životních příbězích.

Příklady samostatných aktivit knihoven v regionu

Vedení Městské knihovny v České Lípě navštívilo na základě pozvání Městskou knihovnu v Boleslavi, partnerském městě České Lípy. Byly prezentovány služby knihovny na obou stranách, diskutovány společné zájmy a především trendy v knihovnictví v jednotlivých městech i zemích. Následovala prohlídka knihovny a pozvání do České Lípy.

Rovněž Knihovna Antonína Marka v Turnově se podílí na spoluprádeltství některých akcí přeshraniční spolupráce s partnerským městem Turnova, s polským Jaworem. Asi největším příspěvkem knihovny byla dosud organizace literárně-výtvarné soutěže a účast polských dětí na Noci s Andersenem v Turnově.

Krajská vědecká knihovna v Liberci sama aktivně spolupracuje s Nadací Brücke-Most-Stiftung již čtvrtým rokem na Česko-německých kulturních dnech. V měsíci listopadu se uskutečňuje mnoho literárních čtení, přednášek, koncertů, workshopů a výstav představujících jak české, tak německé umělce. Několik z nich každoročně organizuje i naše knihovna. Partnerství s organizacemi, jako jsou British Council, Goethe-institut, rakouské Spolkové ministerstvo zahraničních věcí (v rámci Rakouské knihovny) nebo Alliance Française, je již téměř samozřejmostí.

BLANKA KONVALINKOVÁ > konvalinkova@kvkli.cz
Foto archiv knihovny

Povodňová inventura v knihovnách Libereckého kraje

Sobota 7. srpna 2010 změnila život mnohým z nás či našich blízkých, změnila tvář našeho regionu. Krajem se prohnala voda takovou intenzitou a v takovém množství, že některé následky jsou nevratné. Vodní živel za sebou zanechal neuvěřitelnou zkázu, hluboké jizvy na majetku i duši postižených, zničil hodnoty budované desetiletí, ba i staletí. Vyšperkovaná náměstí či malebné návsi se z chvíle na chvíli změnilly v měsíční krajinu, v hluboká a kamenitá řečiště. Ušetřeny nebyly ani lidské životy! Důvěrně známá a krásná místa našeho kraje se proměnila v apokalypsu, příběhy neštěstí a zoufalství na nás dolehly velmi zblízka.

Konečné škody jsou sečtené, malou inventuru můžeme udělat i za knihovny. Zdá se, že skutečnost, že většinou máme knihovny v patře (jindy tak neoblíbené řešení) nakonec mnohé zachránila a vzhledem k rozsahu škod dopadly knihovny ještě ve srovnání s jinými docela dobře. Zaplavených knihoven bylo nakonec šest, z toho čtyři na Liberecku (Frýdlant, Raspenava, Bílý Kostel nad Nisou a Dětrichov) a dvě na Českolipsku (Pertoltice pod Ralskem, Velký Grunov). Základní informace a fotogalerii k jednotlivým zaplaveným knihovnám naleznete na webu Krajské vědecké knihovny v Liberci (<http://www.kvkli.cz/cz/region/informace-knihovnam-r9.html>) nebo Městské knihovny v České Lípě. Nejdratičtější dopadla knihovna v Raspenavě – voda se objektem, kde spolu s knihovnou sídlila i školka, prohnala tak zuřivě, že totální devastaci nakonec završilo rozhodnutí statika o likvidaci objektu. Stejný osud potkal i knihovnu s klubem pro děti ve Velkém Grunově. Ostatní knihovny více či méně přišly o výpočetní techniku, regály (mnohdy i zcela nové) a samozřejmě o knižní fond.

Vedení Krajské vědecké knihovny v Liberci, jakož i Regionální výbor Svazu knihovníků a informačních pracovníků kontaktovaly všechny starosty výše uvedených obcí a měst a nabídly pomoc při obnově zničených knihoven. Naše pomoc je primárně orientována na doplnění a zpracování knižního fondu, samozřejmě i na veškerý servis a služby

Místní knihovna Dětrichov

s tím spojené. Starostům jsme nabídli i finanční pomoc, pokud bude zřízeno speciální peněžní konto na obnovu konkrétní knihovny. K této možnosti se přihlásila zmíněná Raspenava, která na svých webových stránkách uvádí číslo účtu povodňové sbírky pro knihovnu. K 10. únoru 2011 od individuálních dárců, knihoven i SKIP přišlo celkem 53 590 Kč. V kontaktu jsme se všemi představiteli zničených nebo poškozených knihoven a budeme reagovat na jejich požadavky tak, jak budou vznikat jejich potřeby.

Obce a města nyní procházejí obdobím vyřizování pojistných náhrad. Pomoc s knižním fondem, která nám jde nejlépe, musí počkat, až budou dotčené prostory knihoven zajištěny stavebně, případně vybaveny vhodným nábytkem. K otázce knižního fondu je třeba dodat, že hlavní pomoc s doplněním zničeného fondu přislíbila Městská knihovna v Praze, která na tvorbě a vhodné skladbě knižních sbírek intenzivně pracuje, a proto není třeba dalších knižních darů.

Knihovny po půl roce:

• Pertoltice pod Ralskem

Objekt, ve kterém se knihovna nachází, byl od bleskových povodní zaplaven ještě jednou v rozmezí čtyř týdnů, a proto se obec rozhodla, že dané prostory knihovna opustí. Své nové působiště najde v budově obecního úřadu a rovnou v prvním patře, kam snad už voda nedosáhne. Nyní je na obci, aby zajistila vhodný nábytek (dosavadní nové regály byly zcela zničené) a s knižním fondem a celkovým rozjezdem pomůže českolipská knihovna.

Městská knihovna Frýdlant

• Velký Grunov

Zdejší knihovna dopadla podstatně hůř, protože objekt, který jí sloužil, bude pravděpodobně stržen a v této obci, která je součástí obce Brniště, není jiný volný či vhodný objekt pro knihovnu. Ještě budeme v této záležitosti s obcí jednat, ale vzhledem k tomu, že Velký Grunov byl pobočkou knihovny v Brništi, mnoho šancí tu nespátujeme.

• Bílý Kostel nad Nisou

Díky úsilí knihovnice paní Evy Marečkové a občanů, kteří se podíleli na úklidu i stěhování, byla knihovna v Bílém Kostele první, která již v říjnu zahájila provoz. Voda poškodila stěny, které musely být otlučeny do výše asi 60 cm, a zničila fond sice jen ve spodních policích regálů, přesto muselo být přes 1000 svazků odepsáno. Nepodařilo se zachránit ani počítačové vybavení. Město Jablonec nad Nisou darovalo knihovně tři počítače s monitory a jeden, který měla knihovna k dispozici z projektu Internetizace knihoven Libereckého kraje (PIK LK), nahradila KVK v Liberci novým. Knihovnice, která již měla veškerý fond zpracovaný do automatizovaného systému, začíná znovu postupně vkládat každou zachráněnou knihu. Na jaře budou opraveny otlučené zdi novými omítkami a po vymalování snad již nastanou pro knihovnu klidnější časy.

• Dětrichov

Knihovnu v Dětrichově, která poskytuje služby nejen občanům Dětrichova, ale i rekreantům, kteří tuto oblast navštěvují, vede již 43 let paní Mirka Kohoutová. V letních měsících roku 2008 proběhla úprava a rozšíření prostor knihovny v budově Obecního úřadu a knihovna se postupně připravovala na automatizované půjčování. Blesková povodeň v srpnu 2010 změnila všechny plány. Knihovna byla kompletně zaplavena, nábytek, technika a dvě třetiny knihovního fondu zcela zničeny. Vedení obce má zájem o co nejrychlejší obnovení

provozu knihovny. V současné době řeší vybavení již opravených prostor nábytkem. Před povodní byla knihovna dobře technicky vybavena, využívala tři počítače (jeden pracovní a dva pro uživatele) a multifunkční tiskárnu. Prostřednictvím projektu předloženého do programu VISK 3 by obec chtěla získat finanční prostředky na potřebné počítače. Již koncem roku dodala do knihovny počítač s laserovou tiskárnou KVK v Liberci jako náhradu za zničené vybavení, které knihovna obdržela z již výše zmiňovaného projektu Internetizace knihoven Libereckého kraje. Knihovnice znovu začíná vkládat zachráněný fond do automatizovaného systému a po dodání nábytku bude připravovat knihovnu na otevření.

• Frýdlant

Knihovna až do srpna 2010 sídlila v historické budově na frýdlantském náměstí. Celá léta trvalo, než se podařilo soustředit finanční prostředky na její rekonstrukci. Nebylo jednoduché vytvořit z tmavých a studených místností útulné kulturní prostředí. Byly provedeny mnohé stavební úpravy, instalace nového plynového kotle i radiátorů a v loňském roce pak výměna oken, rekonstrukce elektrických rozvodů a zhotovení asanačních omítek. V době, kdy dlouho očekávané pozitivní změny, přišla pohroma v podobě bleskové povodně. Vodní příval, který se prohnal knihovnou, zničil více než jednu třetinu knih, výpočetní techniku, nábytek a totálně zdevastoval dva měsíce rekonstruované prostory. Zbývající knihy byly provizorně přemístěny do bývalé policejní služebny na radnici a další věci, které se podařilo zachránit, jsou uloženy v prostoru depozitáře městského muzea. Knihovnicím, které se právě zabývaly přechodem z LANia na systém Clavius, nastaly jiné starosti. Je třeba vyřešit, co bude s knihovnou dál! Dnes můžeme konstatovat, že díky všem jednáním je již připraven architektonický projekt, který díky dostatku místa v obchodním domě Sever nabídne uživatelům důstojné prostory, kde si budou moci nejen nerušeně číst, ale budou mít možnost navštívit zajímavé přednášky, bude zde přístup k internetu, dětský koutek... Zkrátka v knihovně budou mít návštěvníci možnost strávit příjemný, klidný, nerušený čas. Zatím je rekonstrukce v přípravě fázi, ale čtenáři i knihovnice věří, že vše vyjde tak, jak je v plánu a Město Frýdlant bude mít zase svou knihovnu.

• Raspenava

Jediným vhodným místem pro zřízení nové knihovny byla místnost v přízemí Městského úřadu v Raspenavě. Jde sice o podstatně menší prostory, než v jakých byla knihovna dosud, ale prozatím by k obnovení provozu měly stačit. Koncem roku 2010 byla v knihovně provedena revize se zjištěním, že po povodních zůstalo 1441 svazků (10 % původního knihovního fondu). Ty budou základem nové knihovny postupně doplňované o novinky a dary, které knihovnice zpracovává. Rekonstrukcí vznikne úplně nová knihovna, dobře dostupná čtenářům. Nyní se pracuje na výrobě regálů a dalšího vybavení. Vedení města plánuje otevření knihovny a informačního centra (nově do knihovny začleněného) během jarních měsíců. I pro knihovnu v Raspenavě pracovníce KVK v Liberci zpracovaly projekt do programu VISK 3, jehož případné schválení pomůže získat prostředky na nákup počítačů, tiskáren i dalšího technického vybavení. A stejně jako do Bílého Kostela a Dětrichova i do Raspenavy dodala KVK v Liberci nové vybavení náhradou za zničené internetové pracovní místo pořízené z PIK LK. V nové knihovně vzniknou tři internetová místa pro uživatele, nabídka služeb knihovny bude rozšířena o služby Informačního centra s prodejem propagačních materiálů, faxovými i kopírovacími službami.

Pracovnice Oddělení služeb knihovnám Liberecka KVK v Liberci se snaží být, stejně jako pracovníce regionálních služeb MěK Česká Lípa, všem postiženým knihovnám oporou. Situace v uvede-

Městská knihovna Raspenava

ných místech nebyla jednoduchá a neustálý kontakt s knihovnicemi i starosty těchto obcí byl a je více než potřebný. Pomoc jsme zatím mohli nabídnout v oblasti záchrany dat díky firmám Mironet Praha (i pobočce v Jablonci nad Nisou) a DataHelp, s r. o. Praha, sháněním kontaktů na dodavatele zařízení i zpracováním projektů do programu VISK 3. Nyní se blíží fáze, kdy bude třeba přiložit ruku k dílu – pomoci s nastěhováním zachráněných knih do regálů a s úpravou výpůjčních prostor tak, aby mohl být postupně obnoven provoz ve všech knihovnách.

P. S. Počátkem letošního roku nabídl SKIP ČR knihovnám obcí postižených povodněmi čtyři starší notebooky. Nabídku využily knihovny v Dětrichově, Raspenavě, Bílém Kostele a Stružnici. Děkujeme!

DANA KROULÍKOVÁ > reditel@knihovna-cl.cz
IVA SLÁMOVÁ > slamova@kvkli.cz
JAROSLAVA STARCOVÁ > starcova@kvkli.cz

Foto archiv knihoven

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

Knihovny na Semilsku

Rozlohou nevelký okres Semily (699 km²) zaujímá turisticky velice atraktivní a zajímavou polohu. Rozkládá se v podhůří Krkonoš a velkou měrou zasahuje i do malebného Českého ráje. Oblast je známá svým přírodním a kulturním bohatstvím a nesčetnými historickými památkami.

Knihovnu najdeme v každém z devíti měst a v šedesáti z pětadesáti obcí okresu. Jedná se o sídla od 45 do 14 500 obyvatel, přičemž 53,62 % tvoří

obce do 500 obyvatel. Neskromným přáním nás knihovníků je, aby každý z 75 648 obyvatel okresu byl čtenářem knihovny! Tak. Předpoklady tu jsou – ne, že ne – vždyť síť knihoven včetně poboček tvoří 77 knihoven (z toho devět s profesionálními pracovníky) s nabídkou 364 102 svazků. Čtenářů evidujeme **zatím** 7901, takže nám zbývá už jen maličkost – spolu s milými kolegyněmi a kolegy v obcích a městských knihovnách přesvědčit

zbývajících 67 747 obyvatel okresu k tomu, aby se z nich stali „Registrovaní uživatelé ve sledovaném období“ č. ř. 0201 Ročního výkazu o knihovně ... Ach, ta statistika ... ☺

Okres Semily se stal na sklonku 90. let minulého století součástí Libereckého kraje – do té doby jsme spadali pod správu kraje Východočeského. V roce 2003 pověřila Krajská vědecká knihovna v Liberci Městskou (dříve okresní) knihovnu v Semilech výkonem regionálních funkcí.

Asi bychom nenašli mnoho knihoven, kde by v posledním zhruba desetiletí nedošlo k nějaké změně a je nanejvýš potěšitelné, že v převážné většině se jedná o změny k lepšímu. I ty nejmenší venkovské knihovny už nejsou pouhopouhé zprostředkovatelný výpůjček knih, ale snaží se být moderními kulturními vzdělávacími a informačními centry obce se samozřejmě nabídkou nejen kvalitních knižních fondů, ale i počítačů s připojením k internetu, informačních materiálů atd. Je dobré, že se to podstatně většině knihoven daří.

V několika knihovnách došlo k tak významným změnám, že bych se jim ráda věnovala podrobněji.

- **Městská knihovna Semily** (8919 obyvatel) se v říjnu loňského roku přestěhovala do nového. Konkrétně do budovy nově zrekonstruovaného kina Jitřenka na náměstí, které bylo opraveno v rámci projektu Revitalizace centra města díky dotacím z Evropského fondu pro regionální rozvoj. V budově kina je kromě knihovny umístěna kavárna a klubovny. Propojení obou institucí – knihovny a kina – umožňuje realizovat nové projekty a akce dříve z prostorových důvodů neuskutečnitelné. Město tak získalo opravdu reprezentativní prostory, o čemž svědčí nadšené reakce čtenářů a návštěvníků.
- **Městská knihovna v Lomnici nad Popelkou** (5725 obyvatel), která je součástí městského informačního centra, je také v novém. V roce 2010 se přestěhovala do nově upravených prostor v budově bývalého zámku – dnes kulturního centra města. V rámci rekonstrukce byla vybavena novým nábytkem.
- **Městská knihovna ve Vysokém nad Jizerou** (1306 obyvatel) ještě před několika málo lety sídlila na náměstí v budově školy. Mělo to své výhody – byla pořád plná dětí, které zde mohly provozovat řadu aktivit, mimo jiné velice čínorodý dramatický a recitační kroužek. Není divu, vždyť městečko

Vysoké nad Jizerou je kolébkou ochotnického divadla – tradice tedy zde žije dál. V současné době knihovna sídlí v nově zrekonstruovaném domě nedaleko náměstí a interiér je vybaven novým nábytkem.

- **Městská knihovna Antonína Marka**, sídlící v největším městě okresu Turnov (14 500 obyvatel), by si velice zasloužila nové a hlavně větší prostory zejména z toho důvodu, že se množstvím svých aktivit, počtem čtenářů, technickým vybavením atd. řadí na přední místo mezi knihovnami okresu.
- **Městská knihovna Jaroslava Havlíčka v Jilemnicích** (5623 obyvatel) obývá velice skromné prostory bývalého zámeckého pivovaru. V loňském roce získala další místnost, která bude využita jako sklad.
- **Městská knihovna v Rokytnici nad Jizerou** (3042 obyvatel), která je umístěna v budově školy, sice nové prostory nezískala (ty stávající celkem vyhovují), ale interiér knihovny je rok od roku krásnější a pro čtenáře příjemnější. I kolegyně zde po menších stavebních úpravách získala celkem pohodlné zázemí.

Také v menších – neprofesionálních knihovnách lze zaznamenat změny k lepšímu. Na prvním místě musím jmenovat **Obecní knihovnu Košťálov**, jejíž sídlo je v nově zrekonstruované budově obecního úřadu v centru obce. Zaslouhou minulého vedení zde došlo ke stavebním úpravám a obě místnosti byly zařízeny novým knihovnickým nábytkem. Obyvatelé obce tu najdou komfortně vybavené prostory jak pro půjčování knih a časopisů, tak i přístup k internetu. Dostatek vhodného místa je tu i pro nesčetné aktivity, které knihovna pravidelně pořádá. (Fotografie najdete na webové stránce knihovny www.knihovnakostalov.webk.cz.)

Také obec **Martinice v Krkonoších** se může pyšnit pěknou a příjemnou knihovnou vybavenou vkusným novým nábytkem, která je umístěna v budově obecního úřadu v centru obce. Nové moderní prostory před několika lety získala i knihovna ve **Stružnici**. Místní knihovna v **Poniklě** se přestěhovala do budovy školy a její interiér se začíná velmi slibně vylepšovat. V brzké době se plánuje sloučení se školní knihovnou, což s sebou přinese nejednu výhodu pro uživatele knihovny. I v obci **Bradlečká Lhota** mají velice pěknou novou knihovnu. Je zajímavě propojená s pamětní síní význam-

ného rodáka z nedaleké Lomnice nad Popelkou Josefa Jana Fučíka, historika a vlastivědného pracovníka.

K obdobné symbióze došlo i v **Levínské Olešnici** – součástí útulné knihovny je obecní minimum – o návštěvníky zejména v letních měsících zde určitě není nouze. Na počet návštěvníků si jistě nemůže stěžovat ani Místní knihovna v **Bozkově** – ke vzájemné spokojenosti všech zainteresovaných je propojená s obecním informačním a turistickým centrem, takže návštěvníci si zde můžou nejen vypůjčit knihy a vyhledat informace na internetu, ale i zakoupit mapy a propagační materiály či se dozvědět něco zajímavého o obci a jejím krásném okolí.

Jak již bylo řečeno – knihovny v mnoha obcích úspěšně nahrazují chybějící kulturní zařízení, obyvatelé zde nacházejí prostory pro společné trávení volného času. Zkrátka jsou to místa, kde se pořád „něco děje“. Tak jen namátkou pár příkladů:

- Kam zajdou členky pěveckého spolku v jedné horské vesničce po zkoušce v kostele, aby si popovídaly? Do knihovny!
- Kde se sejde skupinka žen, aby si nad hrnkem čaje či kávy podebatovala a vzájemně si ohodnotila voňavé, čerstvě upečené bábovky? V knihovně!

- Kde najde prostor parta děvčat, aby si cvičením protáhla těla? V knihovně!
- Kde se pravidelně schází několik místních občanů, aby se naučili cizím jazykům? V knihovně!
- Kde vedou diskuse a hledají inspiraci v knihách místní zahrádkáři? V knihovně!
- Kde se scházejí maminky malých dětí, aby si vyměnily zkušenosti? V knihovně!

Zkrátka v knihovnách to – zásluhou kolegyně a kolegů a osvětlených zřizovatelů – žije!

V rámci objektivit však musím přiznat, že se najdou i taková místa, kde je knihovna na okraji zájmu vedení obce, což se samozřejmě odrazí i v (ne)zájmu občanů o její služby.

Stále je dost knihoven, které od svých zřizovatelů získávají finanční prostředky pouze na provoz, ale už nemají peníze na nákup knih, natož aby se investovalo do automatizace. O to více pak knihovnici a hlavně čtenáři oceňují nabídku výměnných fondů pověřené knihovny, jejíž snahou mimo jiné je, aby všechny základní knihovny okresu byly na stejně dobré úrovni.

JITKA VANCLOVÁ

> okr.knihovna.sm@seznam.cz

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

KKK aneb Knihovna, kino, kavárna v Semilech

Knihovnictví a informační služby pro veřejnost procházejí v posledních letech velkými proměnami a rychlým vývojem. Prostory veřejných knihoven začínají sloužit dalším potřebám. Je třeba zvyšovat počet internetových míst, knihovna se stává prostorem, kde se lidé scházejí k mnoha dalším aktivitám. To vše klade vyšší nároky na zajištění plochy. V Semilech jsme získali v roce 2000 budovu města v ulici Ke Stadionu, kam jsme se nadšeně stěhovali, aniž bychom si tehdy připustili, že nebude dlouho trvat a my začneme bojovat s místem. V té době uprostřed města chátral prázdný objekt kina Jitřenka, které sloužilo veřejnosti až do roku 2004, kdy bylo uzavřeno. Vzhledem k tomu, že velikost sálu byla pro současné potřeby města Semily předimenzovaná a s ohledem na skuteč-

nost, že instalace byly ve velmi špatném technickém stavu, byla zpracována první studie jeho opravy. Pro řadu okolností však k rekonstrukci nedošlo. Až po nástupu nového starosty byla v roce 2007 zpracována nová variantní studie a padl i návrh, že by zde po velké rekonstrukci mohla být v přízemí kavárna a ve třech patrech knihovna,

kteřá by získala více než dvakrát takovou plochu, jakou měla. Nabídku jsme přijali s radostí. Samozřejmě ihned naskočila řada otázek, obávali jsme se nejistého. Nemalým problémem byl i odpor určité části bývalých zastupitelů, kterým bylo nové pojetí mladého starosty trnem v oku. Bylo třeba ale i některým konzervativnějším obyvatelům neustále vysvětlovat, proč by se měla knihovna zase stěhovat, když vlastně „lidé přestávají číst, knížky už nebudou zapotřebí, knihovna bude jen skladištěm...“

Město usilovalo o revitalizaci centra Semil s finanční podporou z Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Severovýchod ve výši 63,3 mil. Kč. První snahy o dotaci dopadly neúspěšně, po dalších pokusech a opravách žádosti se ale nakonec podařilo uspět a začátkem roku 2009 byl projekt podpořen. Ihned byla zahájena výběrová řízení, v druhé polovině roku 2009 začaly demoliční práce a do roka byla stavba Jitřenky dokončena. Došlo ke zmenšení kinosálu, zrušení malého společenského sálu a částečné přístavbě. Naše knihovna tak získala přes 800 m² (v ulici Ke Stadionu jsme měli plochu necelých 400 m²).

Na vstupní halu v přízemí Jitřenky navazují dostatečné prostory pro výkon regionálních služeb, kterými je semilská knihovna od roku 2003 pověřena (přes 200 m²). Mimo to se zde nachází ředitelna a sklad knihovny. V prvním poschodí je umístěn hlavní vstup do knihovny pro dospělé, u něhož mají čtenáři k dispozici množství šatních skříněk. U vstupu se nachází velký výpůjční pult s kopírkou a počítačem pro čtenáře k vyhledávání v on-line katalogu. Sama půjčovna je v tomto poschodí rozdělena do dvou úrovní. Ve vstupní části je umístěna beletrie a časopisy, maminky zde využívají kouzelný koutek pro děti. V druhé níže položené části s naučnou literaturou je vybudována galerie, na níž jsou umístěny stolky s počítači. V oddělení je toaleta pro imobilní občany a přebalovací pult pro miminka. Pro knihovníky je přízemí propojeno s prvním poschodím schodištěm a vnitřním výtahem. Plocha oddělení pro dospělé má víc než 460 m². Na patře se také nachází poměrně velká světlá místnost čítárny, která slouží nejen čtenářům, mohou si tu posedět i lidé při kávě, která je k dispozici v přilehlé kavárně, je zde Wi-Fi připojení na internet, místnost využíváme k besedám s autory či k příležitostnému pronájmu. Ve druhém poschodí se nachází oddělení pro děti a mládež

s plochou přes 150 m², kde jsou i toalety a šatna. Přes drobné problémy se nakonec podařilo zhotovit v rohu půjčovny prostorné podium. To umožňuje posezení pro žáky při besedách a děti je rády využívají v půjčovných hodinách k poležení na veselých polštářcích. Těmi nás zdarma vybavily ženy z místního klubu patchworku. Na dětské oddělení navazuje i poměrně velká terasa k letnímu využití. Dětské oddělení a koutek pro děti v oddělení pro dospělé vyzdobila mladá semilská výtvarnice Petra Řezníčková. Celá knihovna je vybavena novým světlým nábytkem, přibýlo i několik nových počítačů. Přístup do všech poschodí je bezbariérový.

Stěhování bylo sice náročné, ale vzhledem k tomu, že jsme nemuseli převážet mnoho původního nábytku a při stěhování knih nám pomohli žáci střední integrované školy, nebyl to zas takový problém. (Ten nastal spíše s likvidací všeho nepotřebného zařízení – jistě každý zná, co se za čas nashromáždí věcí.) V nových prostorách není už bohužel umístěn antikvariát, který naše knihovna provozovala po celou řadu let, takže jsme museli vracet lidem i spousty knih z komise.

Knihovnu v ulici Ke Stadionu jsme pro veřejnost uzavřeli v srpnu. Před zářijovým stěhováním jsme museli ještě provést periodickou revizi fondu a knihy polepit bezpečnostními pásky. V nových prostorách oddělení pro dospělé máme totiž instalované bezpečnostní brány. Takže jsme lepili, revidovali, balili, vyřazovali a nakonec se stalo to, co jsme si ani ve snu nedokázali představit.

Provoz v nových prostorách byl zahájen právě začátkem Týdne knihoven. Byla to opravdu důstojná oslava knihovnictví. V den otevření proudily davy Semilanů všemi místnostmi knihovny. Stovky lidí obdivovaly světlé a milé prostředí dětského oddělení s polštářky, hrami a hračkami, prostorné oddělení pro dospělé čtenáře s galerií pro uživatele

internetu a s veselým dětským koutkem. Výjimečně se lidé mohli podívat i do zázemí regionálního oddělení, kde se zpracovává knižní fond určený sedmdesáti základním knihovnám regionu, s moderními kompaktními regály šetřícími prostor. Celý týden pak přicházeli další lidé, aby se s knihovnou seznámili. Přivítali jsme děti z mateřských škol, žáky Integrované střední školy, důchodce z penzionu Sociálních služeb na vozíčcích a opravdu všichni nešetřili slovy chvály. Za celý týden se do knihovny přihlásilo nově 146 dospělých čtenářů a 79 dětí. Čtenáři obou oddělení si vypůjčili v témže týdnu téměř 3000 dokumentů.

Po prvních zájemcích, kteří se přišli jen podívat, začali Jitřenku navštěvovat opravdoví uživatelé. Výhodou společného umístění knihovny a kina (které je premiérové a s možností projekce 3D) je možnost vzájemné spolupráce, společná organizace některých akcí. Premiér filmů se občas účast-

ní jejich autoři a při této příležitosti můžeme s nimi v knihovně uspořádat besedu, popř. máme možnost zdarma využít k našim akcím kinosál. Některé filmy pro děti jsou vhodnou příležitostí, jak připravit dětským čtenářům různé soutěže, hry, zábavné odpoledne či večer a přitom jim přiblížit literární předlohu. Takto proběhla v Jitřence tzv. *Potterománie*, nyní chystáme *Cesty s Gulliverem*.

A jak pokračuje zájem čtenářů? Ke konci roku došlo k jejich nárůstu téměř o 20 %. Kladem je to, že především vzrostl počet nově zaregistrovaných dětí. Ty sice projevují veliký zájem hlavně o internet, počet výpůjček celkem vzrostl ale o více než 10 %. A to je asi ta nejlepší odpověď na hlasy některých pesimistů, že o knihovnu nebude zájem. Nové prostory a vhodné umístění v centru města lidé ocení.

MIROSLAVA VRBENSKÁ > mk@mikroservis.cz

Foto archiv knihovny

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

Knihovnický cestopis Máchovým krajem

Vzdělávání knihovníků zajišťujeme na Českolipsku mnoha způsoby – od tradičních porad, seminářů a školení až po metodické listy a zpravodaje. K rejstříku regionálních služeb jsme se rozhodli přidat i exkurze po knihovnách regionu. Zjistili jsme, že objednat si autobus na pár hodin nás nezruinuje a že mnohé naše kolegyně z městských knihoven v okrese nemají představu, jak vypadá taková veřejná knihovna v malé obci. Pro vesnické knihovníky je to navíc téměř jediná možnost vidět jinou knihovnu než tu svoji. A pracovnice samotné pověřené knihovny kromě metodíček (v tomto případě českolipské) obvykle rovněž netuší, jak si „stojí“ knihovna skoro v sousedství, i když s ní pilně komunikují kvůli MVS nebo jiným službám.

V prosinci 2009 jsme vyjeli na první takovou jízdu. Na začátek jsme vybrali tu největší knihovnu regionu – **Krajskou vědeckou knihovnu v Liberci**. Před deseti lety jsme tu již takto hromadně sice byli, ale to ještě neběžel provoz, regály byly prázdné a my jsme si tedy prohlédli nově postavenou moderní budovu, která čekala na své čtenáře. Pak jsme do knihovny jezdili na různé přednášky,

školení, porady, schůzky SKIPu, knihovnu jsme velmi intenzivně navštěvovali, ale důvěrně jsme poznali jen počítačovou učebnu a přednáškový sál. Navíc personál našich knihoven doznal rovněž jisté obměny. Díky našemu rozhodnutí mohly naše kolegyně (kolega se snad ani nenašel) konečně a komplexně projít celým provozem liberecké knihovny. Konečně jsme navštívili všechna oddělení, nahlédli do skladů i zákulisí a dozvěděli se mnoho zajímavého, užitečného i praktického.

Zájezd se setkal s kladným ohlaselem, takže jsme na jaro roku 2010 připravili nový, tentokrát po

knihovnách Českolipska, protože naše první zkušenost se zájezdem ukázala na potřebu sdílení zkušeností, vzájemného poznání jak v rovině osobní, tak i z hlediska našeho působení v dané knihovně, obci či městě. Trasa vedla přes **Sosnovou, Zahradky, Holany, Dubou a Doksy** a byla vybrána i s ohledem na významné výročí roku 2010 – dvě stě let od narození Karla Hynka Máchy, s jehož osobou jsou spojovány právě Holany, Dubá a Doksy. Pozvánky byly rozeslány a my jsme s úžasem i potěšením sledovali, jak se nám sedadla v autobuse zaplňují. Přihlásily se kolegyně z vesnických i městských knihoven, ale také z knihovny Vlastivědného muzea v České Lípě, přibrali jsme i kolegyni z regionálního oddělení liberecké knihovny. Byl to úspěch. Účastnili se také ti, které jsme na našich jiných vzdělávacích akcích nikdy neviděli. Autobus byl zcela zaplněn.

Hned při první zastávce jsme vzbudili rozruch – luxusní velkokapacitní autobus zastavuje v **Sosnové**, aby se z něj vyhrnulo několik desítek žen a vcházelo do Obecního úřadu. Zde totiž sídlí dlouhá desetiletí veřejná knihovna a z dnešních vybraných je tou nejmenší. Na jejich službách se projevuje blízkost a konkurence České Lípy, jejíž součástí Sosnová kdysi byla. Ale činnost knihovny

je stabilní a má výhodu v tom, že ji nyní vede bývalá starostka obce. Prostory tří místností jsou malé, takže část naší výpravy vchází a zároveň další část vychází. Přesto musí knihovnice přežít palbu otázek zvědavých návštěvníků, kteří si porovnávají činnost své knihovny s tou v Sosnové. Ale tak to bude probíhat všude. K nahlédnutí je navíc kronika obce.

Paní knihovnice po prezentaci své knihovny se k nám přidává a my pokračujeme do **Zahradek**. Mimochodem, svého času to byla slavná obec – kdysi tu Karlova univerzita měla výukové středisko

češtiny pro zahraniční studenty a Mireček z filmového cyklu *Básníci* místo jednoznačně zviditelnil: „*Neboj se, nás v Zahradkách učili, že pravda nakonec zvítězí.*“ ☺

V Zahradkách (660 obyvatel) je knihovna umístěna v rekonstruované budově společně s Obecním úřadem. Paní knihovnice je zaměstnankyní úřadu a část svého úvazku věnuje knihovnickým službám. Proto může být týdně otevřeno 12 hodin. Velký zájem je stále o internet, knihovna nabízí kromě svého fondu (3300 svazků) také výměnný fond, v knihovně je zaregistrováno 80 čtenářů, ročně je evidováno zhruba 1000 návštěv, z toho polovinu tvoří zájemci o internet, půjčuje se přes 900 knih, knihovnice připravuje besedy a exkurze, a to hlavně pro děti. Využívá se zde knihovní program Clavius a obec věnuje každoročně na nákup nových knih zhruba 10 000 Kč.

Počet cestujících nabývá o další účastníci a společně pokračujeme do **Holan** (510 obyvatel), kde zastavujeme na typické vesnické návsi se školou, prodejnou potravin, hostincem, kostelem a knihovnou. Nedaleko Holan leží zámek Vřísek, který na svých cestách navštívil a namaloval Karel Hynek Mácha. V roce 1958 zde byla odhalena pamětní deska básníka, k níž se v rámci festivalu *Holanské jaro* chodívali jeho účastníci poklonit. Na festivalu vystupovalo mnoho známých umělců té doby a jeho organizátorem byl dlouholetý holanský knihovník, kronikář a ředitel místní školy.

Současná paní knihovnice připravila nejen pohostění a výstavu z historie knihovny i obce, ale pochlubila se nově vznikajícím oddělením pro nejmenší děti. Povoláním je učitelkou v mateřské škole a pro práci v knihovně si doplnila i rekvalifikační knihovnický kurz v Národní knihovně, který obec v plné míře financovala. V knihovně se půjčuje čtyřikrát týdně, je využíván AKS Clavius. Knihovní fond tvoří zhruba 6000 svazků, využívají se zde i výměnné fondy a MVS, návštěvnost se blíží k dvěma tisícům, z toho polovina návštěvníků připadá na internet, připravují se akce pro děti.

Pokračujeme krásnou oblastí Kokořínska do **Dubé**. I ta má vztah k Máchovi. Vždyť v jejím okolí se odehrála slavná otcovražda, která se stala inspirací k základnímu motivu *Máje*. Dubá je sice město, ale knihovna je zde neprofesionální. Je umístěna v budově bývalých jeslí, kde zároveň působí Klub důchodců a Klub malých Dubáček a spolupráce těchto zařízení se přímo nabízí. Knihovna

je plně automatizovaná s vlastními webovými stránkami a vystaveným on-line katalogem, nové knihy jí zpracovává pověřená (českolipská) knihovna, kromě vlastního fondu si čtenáři mohou vybírat z výměnného fondu. Zde je několik čísel: Dubá má i s přílehlými částmi téměř 1700 obyvatel, v knihovně je zapsáno 120 čtenářů, kteří si mohou vybírat z 9000 knih, roční výpůjčky se pohybují kolem 4000 titulů.

Jdeme (jedeme) do finále. Poslední zastávkou je **Městská knihovna Doksy**. Spojitost s Máchou netřeba rozvádět. Dokská knihovna v době naší návštěvy byla přímo ve víru akcí uspořádaných díky básnickové výročí. Exkurze, výstavy, soutěže, turistická putování, Máchovské sympozium pořádané ve spolupráci se Svazem knihovníků a informačních pracovníků. Také ještě pár čísel pro srovnání: v Doksech žije 5096 obyvatel, do knihovny je jich zapsáno 516, návštěvnost přesahuje 12 000, výpůjček je okolo 31 000. Městská knihovna zde pracuje v rámci Městského kulturního střediska,

kteří je samostatnou příspěvkovou organizací. V dokské knihovně zbyl také čas pro posezení, neformální sdělování zkušeností, názorů či zodpovídání otázek, které v průběhu dne vyvstaly. Nakonec jsme se přesunuli do dokského Památníku Karla Hynka Máchy, kde celý program naší cesty vyvrcholil. Svátý Prokop, u jehož sochy došlo k slavné vraždě, nám kynul ze svého podstavce.

Co říci závěrem? Pro všechny účastníky bylo neobyčejně podnětné to, že si mohli porovnat situaci ve své knihovně s tím, jak to vypadá v jiném městě či obci v okrese. Že si osobně mohli promluvit nejen s pracovníky partnerské knihovny, které obvykle znají jen po telefonu nebo e-mailu, ale také mezi sebou navzájem a sdělit si své zkušenosti, nápady nebo starosti. Byla to velmi inspirativní akce naplněná vsudypřítomným nadšením a sounáležitostí. Příště jedem zas ☺!

ZDEŇKA STROMKOVÁ – DANA KROULÍKOVÁ
▷ citarna@knihovna-cl.cz, reditel@knihovna-cl.cz

Foto archiv knihovny

BIBLIOWEB 2011 – 12. ročník soutěže Litvínovská knihovna zazářila

Na konferenci ISSS 2011 (Internet ve státní správě a samosprávě), která se konala 4. a 5. dubna v kongresovém centru Aldis v Hradci Králové, byly slavnostně předány ceny v soutěži BIBLIOWEB 2011, jejíž 12. ročník vyhlásil Svaz knihovníků a informačních pracovníků v rámci akce Březen – měsíc čtenářů. Cílem soutěže je snaha o zvyšování kvality webových stránek knihoven a dosažení toho, aby tyto stránky sloužily jako spolehlivý zdroj informací o knihovnách a jejich službách. Asociace krajů České republiky, která je už popáté partnerem soutěže, věnovala vítězům ceny v hodnotě 40 000 Kč.

V kategorii odborných knihoven a knihoven v obcích **nad 20 000 obyvatel** zvítězila **Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně**, na druhém místě se umístila **Městská knihovna Litvínov** a na třetím **Krajská knihovna Vysočiny v Havlíčkově Brodě**.

V kategorii knihoven v obcích **od 3000 do 20 000 obyvatel** byla nejuspěšnější **Městská knihovna v Ústí nad Orlicí**, na druhé příčce se umístila **Městská knihovna v České Třebové** a za ní **Místní knihovna Radotín**.

V kategorii knihoven v obcích **do 3000 obyvatel** si vítězství odnesla **Městská knihovna Jevíčko**, druhá byla **Městská knihovna a infocentrum Dolní Bousov** a třetí **Obecní knihovna Ořechov**.

Celkové pořadí ovlivnilo kritérium, jímž se zjišťovalo, zda jsou stránky přístupné pro handicapované uživatele podle českých Pravidel přístupnosti a WCAG 2.0. Metodické centrum informatiky Sjedenocené organizace nevidomých a slabozrakých ČR – TyfloCentrum Brno, o. p. s., vyhodnotilo jako nejlepší webové stránky **Městské knihovny Litvínov**. Ty jako jediné získaly maximum **10 bodů** a byly oceněny zvláštní cenou „*nejlepší bezbariérový web knihovny*“.

„*Tuto vysoce nastavenou latku ve formě náročného kritéria soutěže bezchybně překonal její webmaster ing. Radek Šiman,*“ sdělila Marcela Güttnarová, ředitelka knihovny. A v souvislosti s druhým místem v kategorii nad 20 000 obyvatel dodala: „*Jde o velmi cenné umístění, protože obstat v konkurenci knihoven z velkých měst s daleko lepšími finančními možnostmi je obrovský úspěch.*“ Ocenění převzala ředitelka knihovny spolu s webmasterem na večerním společenském programu z rukou hejtmana Královéhradeckého kraje Lubomíra France a předsedy Svazu knihovníků a informačních pracovníků Víta Richtera.

Vybráno z tiskových zpráv SKIP a MG

KNIHOVNA A TISKÁRNA PRO NEVIDOMÉ KARLA EMANUELA MACANA V PRAZE

Ráda bych vám představila ojedinělé zařízení v České republice, které, jak název napovídá, slouží těžce zrakově postiženým nejen u nás, ale i v zahraničí.

Počátky zřizování knihoven a tiskáren pro nevidomé jsou úzce spjaty s existencí slepeckých ústavů. Koncem 70. let 19. století se do českých zemí dostává přes německou jazykovou oblast i Braillovo slepecké písmo. Do té doby byla u nás při výuce nevidomých používána výlučně reliéfní tiskací latinka. Jedním z přímých důsledků oficiálního přijetí Braillova písma slepeckými ústavy v zemích Koruny české bylo zřizování ústavních knihoven a tiskáren. Fondy těchto (čtyř) knihoven sloužily výhradně potřebám ústavů. Později přeje jen přesáhly zdi svých institucí. Určitá část jejich fondů se totiž stala vítanou součástí fondu knihovny spolku Český slepecký tisk, který vznikl v červnu roku 1918 a lze jej charakterizovat jako přímého předchůdce dnešní Knihovny a tiskárny pro nevidomé. U zrodu spolku stál nevidomý hudební skladatel, pedagog a osvětový pracovník Karel Emanuel Macan.

Karel Emanuel Macan se narodil roku 1858 v Pardubicích v rodině železničního stavitele. Během studií na pražské technice postupně oslepl. K znovunalezení vnitřní rovnováhy mu pomohla hudba, která byla jeho velkou zálibou již od dětských let. Začal studovat na jedné soukromé varhanické škole, později pak vstoupil na pražskou konzervatoř. Postupně se zajímal také o otázky související s postavením nevidomých v tehdejší společnosti. „Svět slepých“ mu byl až dosud zcela neznámý, čím hlouběji však do něj pronikal a více poznával nerovné společenské postavení nevidomých na konci 19. století, tím pevněji v něm zrál úmysl věnovat veškerou svoji energii a své schopnosti zápasu o novou kvalitu života českých nevidomých. Počátkem 90. let 19. století se Macan stává učitelem v Klárově ústavu slepců v Praze. Jeho působení mezi nevidomými však daleko přesáhlo rovinu pedagogickou. Macanovy akti-

vity byly zaměřeny především na oblast kultury a vzdělání, na žurnalistiku a budování mezinárodních kontaktů. Projevil se také jako dílčí reformátor Braillova znakového systému, a to především pokud jde o hudební notaci. Knihovnu ústavu, v němž působil, rozšířil žánrově i tematicky do té míry, že se její fond mohl stát jádrem pozdější veřejné knihovny pro nevidomé, kterou zřídil v rámci již zmíněného spolku Český slepecký tisk. V roce 1917 začal vydávat časopis *Zora*, který vychází dodnes. Byl také propagátorem esperanta mezi nevidomými. Jeho zásluhou se počátkem 20. let 20. století uskutečnil v Praze vůbec první mezinárodní sjezd nevidomých esperantistů. Často stál osamocen proti bariéře společenských předsudků a nepochopení, a to jak ze strany určité části nevidomých, tak zdravé veřejnosti. Svými moderními názory na postavení nevidomých ve společnosti, zdůrazňujícími individuální odpovědnost a aktivní přístup k životu, daleko přerostl prostředí i dobu, v níž žil. Zemřel v Praze roku 1925.

Hlavním posláním spolku Český slepecký tisk bylo šíření kultury a osvěty mezi nevidomými na celém tehdejší území Československa včetně Podkarpatské Rusi. Spolek nedostával od státu žádné finanční dotace, neměl vlastní budovu ani placené zaměstnance. Veškeré finanční prostředky na vydávání periodik, knižních publikací a hudebnin, jakož i na provoz knihovny, získával pořádáním různých společenských a dobročinných akcí.

Samostatná činnost spolku skončila v roce 1948, kdy všechny spolky sdružující zdravotně postižené byly převedeny do jednotné organizace – Svaz československých invalidů. Od roku 1951 se zařízení nazývalo Slepecká tiskárna a knihovna a pokračovalo v činnosti vytýčené svým zakladatelem – přepisem a tiskem časopisů a knih v Braillově písmu.

V šedesátých letech minulého století se doslova na koleně začala „rodit“ zvuková kniha. Bez před-

Budova knihovny

Pohled do interiéru

Foto archiv knihovny

chozích zkušeností se tehdejšími pracovníky podařilo takřka nemožné a ke čtenářům se dostaly první načtené knihy na magnetofonových cívkách. S příchodem kazetových magnetofonů pak i na kazetách. V té době měla knihovna již i stálý okruh načitatelů těchto knih.

Po roce 1989 se podstatně a v každém ohledu změnilo i postavení Knihovny a tiskárny pro nevidomé Karla Emanuela Macana. Svaz invalidů se rozpadl a organizaci převzalo Ministerstvo kultury ČR jako národní kulturně-osvětovou instituci pro nevidomé.

Vzhledem k tomu, že počet našich uživatelů z roku na rok roste, nároky na služby knihovny se zvyšují. Řešením problematiky bylo zavedení počítačové sítě, automatizace knihovnických prací a připojení pracoviště k internetu. S rychlým rozvojem techniky se musela vyrovnat i naše organizace. Tituly jsou nově na CD ve formátu mp3 a postupně je do tohoto formátu převáděn celý stávající fond zvukových knih. V lednu 2009 byla pro uživatele služeb KTN zprovozněna nová služba – Digitální knihovna Wiking Biblio, která kromě nového katalogu a objednávkového systému nabízí stahování mp3 souborů, přímý poslech mp3 titulů s možností záložkování a stahování digitalizovaných textových souborů knih.

Protože jsme organizace se specifickým zaměřením, charakter práce a služby čtenářům jsou v porovnání s veřejnými knihovnami odlišné. Braillovým písmem se tisknou publikace z oblasti krásné i odborné literatury, periodika, hudebniny, letáky, kalendáře, učebnice pro základní školy, ale také jazykové učebnice apod. Ve formě zvukových nahrávek se zde realizují knižní tituly z běžné nakladatelské produkce, zvukové časopisy a odborná literatura sloužící zrakově postiženým žákům základních škol, studentům středních a vysokých škol, jakož i jednotlivým profesním skupinám nevidomých a slabozrakých.

Služby v KTN jsou poskytovány formou zásilkové služby, osobních výpůjček, rozvážkové služby a Digitální knihovny. Evidujeme přes 5000 čtenářů, kteří mají k dispozici přes 4400 zvukových knih, na které je samozřejmě soustředěn největší zájem, více než 2300 titulů tištěných Braillovým písmem, přes 2000 audio CD a pro zrakově postižené hudebníky v Braillově slepeckém notopisu na 3400 hudebnin. Největší zájem je však již po léta soustředěn na zvukové knihy.

Půjčování všech materiálů jakoukoli formou je zcela bezplatné. Na základě smlouvy spolupracujeme s knihovnami v celé České republice, ale i na Slovensku, které mají zřízena speciální zvuková oddělení pro zrakově postižené.

ČTENÁŘ informuje

LITERATURA KE STAŽENÍ

Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, v. v. i., připravil pro školy, knihovny, muzea, ale i pro všechny zájemce o literaturu novou ediční řadu popularizačních a didaktických materiálů LITERATURA KE STAŽENÍ. Ve formátu PDF nabízí k výtiskům a instalaci především literární výstavy, prakticky pojaté antologie primárních textů, didaktické materiály, testy a kvízy korespondující s rámcovými vzdělávacími programy jednotlivých typů škol.

Prvním materiálem ke stažení je výstava **Karel Jaromír Erben 1811–2011**, tvořená deseti panely, pracovními listy k výstavě a atraktivně zpracovanou čítanku primárních textů k životu a dílu K. J. Erbena a Erbenových autografů Erbenoviny. Materiály a aktualizované informace jsou dostupné na adrese <http://www.ucl.cas.cz/cs/publikace/literatura-ke-staeni>.

– red –

CO DĚLAT, ABY SE ČEŠI DO KNIHOVNY JEN HRNULI

Finské knihovny se vyvíjejí velmi progresivně. Jako příklad můžeme uvést plány helsinské centrální knihovny, která se bude v roce 2017 (sto let nezávislosti) stěhovat do nové futuristické budovy.

V březnu roku 2008 byla zveřejněna zpráva Mikky Leistiho,¹ který v ní představil perspektivy nové knihovny. Vzniku této zprávy předcházela analýza současné situace knihoven a rozhovory s více než 100 osobami z politiky i komerční sféry. V potaz byly brány také průzkumy veřejného mínění v letech 1996–2004. Pro srovnání s mezinárodní situací Leisti navštívil centrální knihovny ve Stockholmu a Amsterdamu, knihovnu v Rotterdamu, Seattlu a Sendai.

Základní myšlenka Leistiho spočívá v utužování nové funkce knihovny: „*Postavení knihovny jako multimediálního centra znalostí, dovedností a příběhů, kde se stále něco děje, bude nadále posilovat.*“²

Leisti naznačuje, že celková plocha budovy bude 25 000 m²: z toho 5000 m² pro komerční účely, 8000 m² pro místa, kde se lidé mohou setkávat, a 12 000 m² výhradně pro účely knihovny. Tento relativně malý podíl prostoru pro knihovnu vychází z faktu, že knihovny v Rikhardinkatu, Kalliu a Töölö budou nadále sloužit uživatelům.³

Město Helsinky postaví novou knihovnu spolu s dalšími subjekty a investory. Náklady se rozdělí mezi město, vládu a obce v rámci Velkých Helsinek a komerční společnosti. V sou-

časné době se uvažuje o třech lokalitách, kde by nová budova knihovny stála:

1. Töölönlahti – prozatím jediné místo, kde je v současné době možné knihovnu postavit. Naproti sídlí Helsinské hudební centrum. Poloha budovy by byla ideální, jelikož by byla přístupná z několika stran. V okolí je také velký park a v budoucnu místo pro pořádání koncertů.
2. Dům pošty – budovu vlastní soukromá firma, proto se předpokládají další vyjednávání. Je zde hlavní pošta a sídlí zde již také Knihovna 10.
3. Lasipalatsi – místo nedaleko centra Helsinek, kolem kterého jsou frekventované ulice. Vlastní ho město. Hlavním minusem této lokality je však malý prostor, který by bylo možno pro stavbu knihovny využít.

Diskuse o nové knihovně započaly ještě před vydáním Leistiho zprávy, a to zejména v souvislosti s rozvojem centra města, strukturou knihovnické sítě, nedostatkem prostoru v současné hlavní budově knihovny a se změnami ve službách a zařízeních knihoven. V prosinci roku 2006 potom helsinská Kulturní a knihovnická komise schválila analýzu knihovny v centru města, kde byla charakterizována takto:⁴

- Kulturní místo, virtuální i fyzické;
- Veřejná tvář města, kde může prezentovat své aktivity;
- Místo, kde mohou obyvatelé města trávit volný čas a cítit se přitom jako doma a potkávat ostatní;
- Místo v centru města, kam může zamířit celá rodina;⁵

- Nová knihovna nebude novou hlavní knihovnou Helsinek a nebude určena ke skladování knih. Administrativa, logistika a další služby jako akvizice, katalogizace, IT a pojízdné knihovny zůstanou ve správě knihovny v Pasila.⁶

Podle Maiji Berndtson je nutné, aby se při koncepci nové knihovny využily zkušenosti i ostatních měst, která plánují výstavbu knihovny. A nemusí to být nutně pouze finská města. V současné době chtějí nové knihovny stavět města Århus, Birmingham, Stockholm nebo Oslo.⁷

Nová strategie knihoven

V roce 2010 vešla ve Finsku v platnost nová strategie, z níž vyplývá, kterým směrem by se měly knihovny ubírat do roku 2015. Je v ní obsažena jedna základní pravda: Knihovníci jsou v knihovně pro čtenáře, nikoli sami pro sebe. Marketing je vůbec jednou z oblastí, na kterou se finští odborníci v posledních letech zaměřují.

Podle ředitelky regionální knihovny v Jyväskylä Johanny Vesterinen by se knihovník měl naučit orientovat se na zákazníka. „*Nebyl by to vůbec špatný nápad, když by každý, kdo je ochoten pracovat v knihovně, byl předtím zaměstnán v obchodě nebo v restauraci, aby se naučil skutečné službě zákazníkovi,*“ říká Vesterin, přičemž dodává: „*Existuje mnoho způsobů, jak zlepšit marketing ve finských knihovnách; pečlivě definovat cílové skupiny (např. děti, starší občany) a vytvářet služby na míru speciálně pro ně, ptát se, co zákazníci chtějí... Finance přicházejí z města a my musíme dát něco nazpět: lepší služby a vyšší čísla (výpůjčky, návštěvy...), pozitivní zpětnou vazbu, aktivní PR v knihovnách. Proč čekat, až se novináři ozvou sami? Musíme být více aktivní, jen tak budeme ve společnosti více viditelní.*“

ODKAZY:

- 6 V nové knihovně se plánuje vytvořit manipulační prostor pro fond o 200 000 svazcích. Předpokládá se transfer fondu vícejazyčné knihovny.
- 7 BERNDTSON, Maija. Helsinki's new Central Library.
- 8 Jedná se o webový portál, na kterém Finové vyjadřují k různým otázkám ve společnosti své názory a komentují projekty jednotlivých ministerstev. Od roku 2007 zde proběhlo několik desítek diskusí na rozličná témata, jejichž moderátorem byl vždy vládní úředník.
- 9 KEKKI, Kirsti, SALMINEN, Olli. Yield of the library forum : the local library at the top of the wish list. *Scandinavian Public Library Quarterly* [online]. 2009, vol. 42, no. 1 [cit. 2009-07-10]. Dostupný z [www: <http://www.splq.info/issues/vol42_1/11.htm>](http://www.splq.info/issues/vol42_1/11.htm). ISSN 1604-4843.

Čtenáři si vytvářejí knihovny k obrazu svému

Na rozvoji strategie finských veřejných knihoven se nepřímo podílelo i Ministerstvo spravedlnosti Finska, které je provozovatelem serveru Otakantaa.fi.⁸ Proběhlo zde fórum, které se týkalo budoucnosti finských knihoven, přičemž se ho zúčastnilo přes 12 000 lidí.

Účastníci se vyjádřili pro knihovnu, která je jednoduše dostupná, téměř oproštěná od komerčních aktivit a zdarma. Většina účastníků se shodla, že služby v knihovně by měly být téměř bez poplatku.

Knihovny by však podle nich měly plnit nejen funkci instituce, kde se dají vypůjčit knihy, ale také být multifunkčním centrem, kde jsou stoly, sedačky a celkově příjemné prostředí, v němž se dá trávit čas s ostatními, popřípadě surfovat na internetu. Vedle tradičních služeb by rovněž uvítali více kulturních akcí.

Z dalších hlavních bodů fóra lze uvést přístup k uživatelům. Knihovna by neměla působit pouze jako budova se službami, ale jako instituce, která si dokáže najít cestu ke svému zákazníkovi. Podíl na organizaci různých akcí byl rovněž zmíněn. Mezi trochu náročnější nápady patří i rozšíření funkce pojízdné knihovny. Udajně by mohla sloužit jako poštovní vozidlo či pro převoz léků.⁹ Má to jediný cíl – přilákat nové uživatele.

I veřejnost se zastala knihovníků z hlediska jejich příjmů. Mimo jiné se také domnívá, že počet profesionálních knihovníků není v současné době dostatečný. Na druhé straně se od knihovníků očekává osobnější přístup a větší aktivita. Například ne každý návštěvník chce využívat automatické výpůjční systémy, někteří zase chtějí využívat různé služby, ale netuší jak. Knihovníci by rovněž měli znát vhodnou literaturu, kterou mohou různým věkovým skupinám doporučit.

ODKAZY:

- 1 LEISTI, Mikko. Central Library : the Heart of the Metropolis – the Heart of Helsinki [report review].
- 2 Tamtéž
- 3 Tamtéž
- 4 BERNDTSON, Maija. Helsinki's new Central Library: the heart of a flourishing city [online]. *Scandinavian Public Library Quarterly*. 2008, vol. 41, no. 4 [cit. 2009-07-05]. Elektronické ISSN: 1604-4843. Dostupný z [www: <http://www.splq.info/issues/vol41_4/04.htm>](http://www.splq.info/issues/vol41_4/04.htm).
- 5 V koncepci nové knihovny je však i nová služba, která kvůli nedostatku prostoru v současné knihovně nemohla být realizována. Jedná se o speciální výukovou místnost pro děti, která vychází ze stockholmského modelu.

Velmi odvážná myšlenka se týkala využití knihovníků jako pedagogů. Podle názoru účastníků fóra by mohli zájemce vyučovat např. pokročilé vyhledávací metody. Za tyto kurzy by se ovšem již platilo.

V závěru byla zmíněna i otázka reklamy v knihovnách. Ta by prý měla uživatele lákat především na služby, které jim ještě nejsou tolik blízké, popřípadě neznají jejich potenciál.

Co vlastně od knihovny dnes čekat

Strategie, která bude platit až do roku 2015, staví na třech základních pilířích:

1. **Knihovna inspiruje** – předpokládají se funkční, stimulující a přístupné prostory knihovny jak fyzické, tak virtuální. Důraz je přitom kladen na sbírky. Knihovna by měla pořádát četné akce, aby čtenáři odcházeli se zážitky. Od knihovníků se očekávají nové a odvážné nápady. Pokračovat bude i automatizace rutinních procesů, jako je půjčování dokumentů. Služby knihoven musejí jít stále vstříc uživatelům.
2. **Knihovna překvapuje** – uživatelé budou moci vytvářet knihovnu podle svých představ. Pomocí interaktivní on-line služby přispějí svým hodnocením a nápady ke zlepšení jejích služeb. Knihovna se dále zaměří na přístupnost digitálního obsahu. Pro mladé lidi

a přistěhovalce se budou vytvářet individuální služby.

3. **Knihovna posiluje** – knihovna musí nabízet pro život pozitivní obsah a být prevencí před problémy. Znamená to využití nových marketingových metod a zároveň se stát lidrem informační společnosti. Knihovna se také stává aktivním partnerem obce, která je jejím provozovatelem, a sektoru služeb. Předpokládá se nový směr ve spolupráci sítě knihoven.

Závěr seriálu

Co napsat na konec tohoto náhledu do kuchyně finských knihoven? Především snad mít odvalu a změnit některé metody a praktiky zde v Česku. Nezáleží, jestli to bude formou širšího zavedení bibliobusů nebo propagováním knihoven zcela nekonvenčními způsoby či snad lepším vzděláváním neprofesionálních knihovníků. Jde spíše o první krok. Cest, jak se dostat na další stupeň, je mnoho. Na druhou stranu je však nutné říct, že české knihovny zejména v novém miléniu udělaly mnoho práce a vymanily se ze sevření nečinnosti 90. let minulého století. Zlepšovat se však může každý, i samotné knihovny. Jak to však vypadá, knihovníky k tomu opět nebude motivovat výplatní páska. Co tedy?

JAN ČERNÝ > jan13cerny@centrum.cz

RECENZE

JAN SUK > jan_suk@centrum.cz

DĚJINY LITERATURY JAKO PŘÍBĚH

Pavel Janoušek a kolektiv
Dějiny české literatury 1945–1989
Academia, 2007

Přiznám se, že když jsem obdržel k recenzi konvolut dějin české literatury, úctyhodný už rozsahem dvou tisíc stran, zvědavost se u mne střídala s určitými pochybnostmi o tak širokodem projektu. Janouškovy Dějiny české literatury jsou dílem početného kolektivu, složeného ovšem téměř výhradně z badatelů z Ústavu pro českou literaturu v Praze a z jeho brněnské pobočky. Hlavními edi-

tory byli Petr Čornej (literární život), Blahoslav Doukoupil (próza), Pavel Janáček (populární literatura a literatura v médiích), Vladimír Křivánek (poezie), Jiřina Táborská (myšlení o literatuře, kritika). Vedoucí tvůrčího kolektivu Pavel Janoušek, mající na starost také oblast tvorby dramatické, hned v úvodu připomíná, že zásadním impulsem k této obsáhlé literárněhistorické práci byly popřevratové události, kdy bylo možné hned na počátku devadesátých let uvažovat o souborném dějepisě českého písemnictví bez jakýchkoli ideových bariér a cenzury, která s výjimkou krátkého údobí meziváleč-

ného zasahovala vždy do obdobných pokusů zma-
povat celek „národní literatury“.

Když jsem na začátku 90. let koncipoval strukturalistickou edici, v níž by konečně mohla vyjít díla Jakobsonova, Mukařovského, Vodičky, Grebeníčkové, Hamana a dalších, poradcem mi byl Vladimír Macura. Ten byl vůči mému záměru, který měl být poctou českému strukturalismu a Pražskému lingvistickému kroužku, velmi obezřetný. Zdůrazňoval, že takzvaný strukturalistický přístup k literárnímu dílu je již dávno překonán. Stejně tak byl Macura skeptický k jakýmkoli pozitivistickým a rádo-
objektivizujícím koncepcím, ale také relativizoval význam kupř. *Soustavného přehledu obecných dějin literatury* Václava Černého, jenž jsem tehdy připravoval k vydání. Patrně už tenkrát v souvislosti s orientací na evropské a americké literárně-historické tendence krystalizovalo pojetí dějin české literatury jako narativní a s dávkou subjektivity literárních historiků konstruovaný „příběh“. Ten by sice měl být dramaticky strhující (jako každý dobrý příběh), ale za předpokladu, že bude limitován osobitým výběrem a koloritem kapitol či částí celku pojednávajících o jednotlivých údobích a osobnostech.

Stanovit při tak rozsáhlé práci jednoznačná hodnotová kritéria nelze. Každý, kdo se jakkoli zabývá uměleckou tvorbou, zná pravidlo, že úsudek nad konkrétním dílem můžeme vyslovit s velkým časovým odstupem, kde půlstoletí je zřejmě nejkratší periodou opravňující ke skutečně relevantnímu soudům. O tom, že i do zdánlivě „ustálených“ a „klasických“ dějin literatury lze vnést zmatek a značnou dávku pochybností, podaly v dobrém slova smyslu svědectví např. Wernischovy antologie málo známých či zapomenutých autorů, pohybujících se už za svého života in margine literárního provozu, ale mnohdy překvapivě zářících v novém čtenářském kontextu.

Ovšemže nelze mechanicky srovnávat českou literaturu z let 1945–1989 s literaturou přítomnou, rozprostírající se spíš extenzivně než intenzivně v podmínkách relativně demokratických a necenzurovaných, odhlédneme-li od ekonomického diktátu, který je v mnohém srovnatelný s totalitou ideovou. V této chvíli se v literatuře psané českým jazykem, ohrožovaným globalizačním procesem, pohybují v první linii asi tak dvě či tři stovky autorů, o nichž veřejnost něco ví a kteří mají své čtenáře. Česká literatura a kultura, kdy-

bychom parafrázovali výrok Kafkův, se pohybuje rovněž v mnohonásobném ghettu, které navzdory svobodným podmínkám přetrvává dodnes tak, jak bylo budováno v dlouhodobých totalitních údobích. Pavel Janoušek v předmluvě k *Dějínám* poukazuje důvodně na složitou diskusi tvůrčího kolektivu, která se rozproudila kolem problému časového ohraničení *Dějín*. Neměl být výklad českého písemnictví nesvobody ohraničen již rokem 1939, respektive 1938, tedy nástupem nacismu? Nebo snad se měl odvíjet až od roku 1948, kdy exploze komunistického režimu znamenala přetržení kontinuity v české literatuře? A jaké kontinuity? Předválečné, avantgardní, nebo obecně novověké, poobrozenecké? Vždyť romanticky projektované národní obrození se ukázalo už na konci devatenáctého století jako jeden z obludně zavádějících mýtů či jako tragikomická fraška, jak to poznal na vlastní kůži Mácha, básník vybočující ze všech řad. Ano, dějiny národně charakterizovaného písemnictví jsou do jisté míry fikcí, protože je nad nimi nadřazen prostor, místo, genius loci, koncentrování umění do rukou několika málo génů, kteří žádné *limes* neznají a nerespektují.

Janouškův kolektiv si ovšem taková rozhraní musel určit, takže z výkladu dějin české literatury byly eliminovány např. ty osobnosti, které – ač v Čechách nebo na Moravě žily – nepsaly česky, a tudíž jakoby nebyly s naší kulturou spojovány, což je poněkud zavádějící nejen u frekventovaných Kafky, Broda, Werfla (tvorbou ovšem do pojednávaného období nenáležejších), ale rovněž u emigrantů, kteří u nás našli azyl v období Hitlerovy Třetí říše nebo ruského stalinismu (Mann, Cvetajevová, Nikolaj Terlecký a desítky dalších, jak např. o těch ruských píše Martin C. Putna ve studii *Rusko mimo Rusko*). O tom, že čtenář nenajde v žádném ze čtyř svazků *Dějín* pojednání o Lence Reinerové, jejíž dílo je vázáno především k fenoménu Prahy, nemluvě...

Dalším neuralgickým bodem Janouškových *Dějín* je striktní dělení literárního korpusu na žánry, přičemž se málokterý tvůrce ocitá ve výkladu pojednán souvisle a bez odkazu na další kapitolu. Kupříkladu Františka Hrubína si čtenář *Dějín* musí vyhledat jak v kapitole zabývající se poezií, tak v próze a stejně tak v části mapující tvorbu divadelní. Zde funguje onen příběhově-dramatický princip, v němž se jednotlivé postavy literátů vnořují a zas skrývají, přičemž pojednáván časová

perioda je tak úzká, že ani přirozený odchod z tohoto světa, natož pak nedobrovolný únik do emigrace či samizdatových vod, nemohou těmto literárním hercům na scéně poskytnout chvíli odpočinku v zákulisí.

Pokud jsem na začátku recenze vyslovil potěšení, že text není zatížen strukturalisticko-pozitivistickými meandry, jež se ukazují jako slepá cesta, pak ovšem poněkud akademicky chladné členění dramatu *Dějiny literatury* sehrálo roli například v tom, jak stereotypně a obligátně je dodržována vytčená struktura třeba u poválečné české poezie. Jiří Kuběna kdysi prohlásil – tuším, že v knize svých memoárů – že jeho básnická generace je generací udržovatelů velké kontinuity české lyriky, krystalizující již v dekadenci a v meziválečném avantgardním údobí získávající až jakýsi mezinárodní či světoobčanský akcent. Janouškovy dějiny ovšem někdy na můj vkus až příliš důsledně dodržují formálně ideovou, filosofickou nebo morální spjatost autorů s duchem uměleckých hnutí, směrů a skupin, který výrazně poznamenal silné údobí českého umění mezi válkami a přetrvál až do šedesátých let, jež poprvé znamenala nástup literárních solitérů.

Tady se „příběh“ pojednou komponuje a la these, když se hovoří např. o katolický nebo spirituálně orientovaných tvůrcích žijících v semknuté enklávě a kontrastujících třeba s novodobým surrealistickým odvarem, který se sice postupně větvil a také se třásl, avšak je v těchto *Dějínách* stále interpretován jako téměř nedílný celek. Když jsem před Zdeňkem Lorencem nebo Ludvíkem Kunderou hovořil o surrealismu a neobratně aplikoval jeho kritéria na skupinu Ra, oba pánové se pohrdavě odmlčeli, a tím mi naznačili, že „raisté“ přece nebyli surrealisty (tuto jemnou nuanci Janouškovy *Dějiny* rovněž nereflektují).

Každá násilně uplatňovaná a předem stanovená metoda „příběh“ zraňuje. Avšak může být i ku prospěchu, např. v koncentraci výkladu na okrajová literární teritoria, která mohou být pro někoho epi-

centry. Mám na mysli výmluvná fakta samotného „literárního provozu“, který byl institucionálně mnohem provázanější s totalitním režimem než vlastní tvorba a jemuž je v každé časové hemisféře tohoto „příběhu“ věnováno náležitě místo plné překvapivých objevů. Pro čtenáře nebo spíš studenta, který naráz nemůže vstřebat celý výklad tisícistránkových *Dějín*, je jistě usnadňující a metaforicky až mrazivě přínosné, když si poslechne zvukové přílohy na kompaktních discích, které text *Dějín* doplňují. Kolik hadí úlisnosti je v hlasu Zdeňka Nejedlého, když bájí o Libuši jako prarodičce veškerého umění této malé středoevropské země. A v kontrastu jak dojemně strhující a zároveň melancholický je rozhovor s Jaroslavem Seifertem coby čerstvým laureátem Nobelovy ceny.

Tak v Janouškových *Dějínách* vedlejší figury (teď nemám na mysli konkrétní literáty, ale spíš „postavy a situace“ jako hybatele děje) někdy přehlášují výřečnost i mlčenlivost protagonistů české literatury, kteří jsou ovšem vždy ve sledovaném údobí nějak postiženi, pronásledováni, perzekuováni nebo naopak režimem vynášeni... do zapomenutí. Na všechny se však vztahuje to, co v hlubokých totalitních letech padesátých i normalizačních sedmdesátých a osmdesátých existovalo pouze jako latentní varování, totiž fakt, že umění, literát, tvůrce pozbývají svého hlasu či echa a vytrácejí se do onoho výše nastíněného ghettu duší spřízněných, okupujících jen velmi malý a vlastně hermetický kruh. Z tohoto hlediska jsou národní literární dějiny spíš příběhem *pro domo* nebo komorně konverzačním dramatem. Ale proč ne?

Přes dílčí výhrady jsou *Dějiny české literatury* obdivuhodnou syntézou nikoli ve smyslu dobové fresky nebo „muchovské“ epopeje, ale především kvůli zdařile nasvíceným fasetám, detailům, souvislostem a spojnicím, jež vyniknou právě v takto odvážně i nezbytně koncipovaném literárněhistorickém díle.

ČTENÁŘ zve na výstavu

Ještě do 29. května 2011 je v přízemí Galerie Klementinum – NK ČR k zhlédnutí panelová výstava **LITERATURA BEZ HRANIC**, věnovaná pěti významným českým spisovatelům – **Jaroslavu Haškovi, Karlu Čapkovi, Jaroslavu Seifertovi, Bohumilu Hrabalovi a Václavu Havlovi**, jejichž dílo přispělo k propagaci české kultury ve světě. Výstava seznamuje s dokumentárním bohatstvím sbírek Literárního archivu Památníku národního písemnictví a fondů NK ČR.

– red –

Vybrané překlady ze španělské a hispanoamerické literatury 2008–2010

3.

Rok 2010

V červnu 2010 se dostal na náš knižní trh český překlad historického románu *Ruka Fátimy* (La mano de Fátima, 2009) barcelonského právníka a spisovatele ILDEFONSA FALCONESE (nar. 1958). Toto dramatické dílo je stejně jako Falconesova románová prvotina *Katedrála moře* považováno za přední titul historické beletrie. Obě díla byla přeložena do řady jazyků. Českého překladu románu *Ruka Fátimy* se zhostila Jana Novotná (nakladatelství Argo, 680 s.). Děj románu nás přivádí do Córdoby druhé poloviny 16. století, vzkvétajícího andalusského města, ve kterém se odehrává příběh mladičkého Hernanda, syna Maurky a křesťanského kněze. Literární kritika oceňuje především věrnost popisu historických událostí dané doby, ale i zdařilé zachycení protagonisty a autorův styl, který vyniká pečlivostí a precizností. Falcones vtěsnal do svého díla, které vychází 400 let po vyhnání muslimů ze Španělska, nejen bouřlivý neklid mezi Morisky a křesťany, jejich alpujarské povstání, ale i popis nelehkého života zavrženého protagonisty, který díky svému původu stojí mezi oběma skupinami. Mladý Hernando zamilovaný do statečné Fátimy, své životní lásky, se snaží sblížit obě odlišné kultury.

Další barcelonský rodák romanopisec JUAN MARSÉ (nar. 1933) umísťuje většinu svých děl do hlavního města Katalánské autonomní oblasti, především do čtvrti Guinardó. Jeho oblíbenou časovou rovinou je období po občanské válce a doba frankismu. Ve svých dílech popisuje především morální a sociální klima ve Španělsku dané doby, je spjat s tzv. sociálním románem. Marsé patří do tzv. Generace 50. let (někdy označované jako Barcelonská škola), kam náleží další autoři – např. J. Gil de Biedma, C. Barral, J. García Hortelano, M. Vázquez Montalbán, J. Goytisolo či E. Mendoza. Autor je nositelem řady ocenění, uvedme např.

Cenu Juan Rulfo (1997) a Cervantesovu cenu (2008).

Intimně laděný román *Dívka se zlatými kalhotkami* (La muchacha de las bragas de oro) byl napsán v roce 1978. Ve stejném roce získal Cenu Planeta a o dva roky později byl natočen ve Venezuele úspěšný film. Román ve své době šokoval čtenáře otevřeností, s jakou autor zachytil příběh ústřední dvojice – stárnoucího vdovce Luyse Foresta, zapomenutého falangistického spisovatele, a Mariany, mladé nestydaté dívky, která svou přítomností vytváří atmosféru erotických vzpomínek. Spisovatel díky setkání s neteří začíná bilancovat svůj život. Končí zcela vykořeněn a zdeptán. Český překlad M. Jungmannové vydalo nakladatelství Odeon (176 s.). Jorge Zúñiga Pavlov, autor doslovu, vytyčuje ústřední téma díla – nejasnou hranici mezi lží a pravdou. Připomeňme, že do češtiny byla přeložena dvě Marsého díla *Poslední odpoledne s Terezou* (1982) a *Ještěřčí ocásky* (2007).

Barcelonský spisovatel, novinář a scenárista CARLOS RUIZ ZAFÓN (nar. 1964) je dalším z řady současných španělských autorů ceněných v rodné zemi i v zahraničí, jehož díla jsou reeditována a překládána do různých jazyků. Je pravidelným přispěvatelem do novin *La Vanguardia* a *El País*. Spisovatelskou dráhu započal v roce 1993. Od roku 1994 žije v Los Angeles. Jeho románová díla obsahují prvky kostumbristického románu, městské prózy, gotického vyprávění a historického románu. Románová prvotina pro dospělé *Stín větru* z roku 2001 se dočkala již třetí české reedice. V roce 2010 bylo do češtiny přeloženo jeho volné románové pokračování nazvané *Andělská hra* (El juego de Ángel, 2008), které se

odehrává v Barceloně první poloviny 20. století. Překlad A. Alchazidu vydal Knižní klub (560 s.). Mladý protagonistista David Martin, milovník knih s vlastními spisovatelskými ambicemi, navštíví knihovnu „Zapomenutých knih“ a seznámí se s jedním z odložených děl „Lux aeterna“, které napsal jistý D. M. Dostává nabídku od tajemného vydavatele, aby napsal knihu. Od toho okamžiku se odvíjí příběh s detektivní zápletkou, v jejíž podstatě se skrývá faustovský motiv o nesmrtnosti. Španělská literární kritika hovoří o vyumělkovanosti námětu, který svým zpracováním připomíná napínavé příběhy E. A. Poea či A. Hitchcocka, či o „autoplagiátorství“ samotného autora v souvislosti s jeho předchozím románem. Přes tyto výtky se čtenáři dostane do rukou zajímavé dílo, které bylo vydáno nákladem převyšujícím milion výtisků. Již předchozím románem se Ruiz Zafón stal jedním z nejprodávanějších španělsky píšících spisovatelů na světě.

Dílo madridského prozaika JAVIERA MARIÁSE (nar. 1951) je českému čtenáři známo opakovaně. Autor je synem katolického filozofa a sociologa Juliána Mariase. Působí jako profesor teorie překladu na Universidad Complutense. Pěstuje řadu literárních žánrů, je znám jako překladatel z angličtiny a editor. Připomeňme tři české překlady jeho děl z let 1999 až 2007 nazvané *Vzpomínej na mě zítra při bitvě*, *Srdce tak bílé* a *Všechny duše*. V roce 2010 byl u nás vydán překlad tzv. falešného románu *Černá záda času* (La negra espalda del tiempo, 1998). Samotný název, pocházející z jednoho ze Shakespeareových děl, naznačuje tematiku, o níž bude pojednávat. Jsou to „černá záda“ času, jeho rub, trochu minulost a především budoucnost, tedy to, co nenastalo, ale mohlo by nastat. Dílo, rozdělené do 21 kapitol, je „řekou životních příběhů“ několika postav, ve kterých se autor představuje jako schopný vypravěč (zahrnuje např. příběh a tajemnou smrt anglického spisovatele v Mexiku či příběh námezdného pilota, který se pohyboval také v pražském prostředí). Mariasova metafikce je mistrně vedenou směsí s pečlivě promyšlenou kompozicí, v níž se prolíná realita s fikcí. Její postavy se volně pohybují v obou světech.

Marias vyniká jako osobitý stylist, jehož jméno možná rozšíří v příštích letech plejádu

nositelů Nobelovy ceny za literaturu. Jeho tvorba byla přeložena do téměř čtyř desítek jazyků. Všimá si detailů, které s lehkostí zasazuje do propojených příběhů, a tak se jeho román stává dílem-svědkiem o „síle vyprávění“, v němž se dají nalézt filozofické a intelektuální pasáže. Tento falešný román je tedy „knihou o vyprávění“ – čistě fiktivním dílem pojednávajícím především o samotné fikci. Již úvodní kapitola naznačuje autorův „teoretický záměr“ při představování techniky a kompozičních prvků díla. Román *Černá záda času* lze chápat jako ohlédnutí spisovatele za veškerou vlastní tvorbou a jistý druh „opakovaného“ vyprávění.

Španělský prozaik EDUARDO MENDOZA (nar. 1943 v Barceloně) se představil českému čtenáři již v roce 1983 úspěšnou románovou prvotinou *Pravda o příběhu Savolta*, která pochází ze 70. let minulého století. V linii detektivního románu pokračoval Mendoza i v dalších letech. Také jeho poslední historický román *Podivuhodná cesta Pomponia Flata* (El asombroso viaje de Pomponio Flato, 2008) v sobě zahrnuje nejen prvky detektivky, ale i hagiografie a parodie. Mendoza, patřící mezi nejvíce překládané španělské spisovatele, předkládá v tomto díle příběh, který se odehrává v 1. stol. n. l. Protagonista Říman Pomponius Flatus putuje po místech Blízkého východu a hledá zázračné prameny s léčivou vodou. Kroky ho zavedou do Nazaretu, kde se setkává s chlapcem Ježíšem. Román byl přeložen J. Novotnou a vydán nakladatelstvím Garamond (180 s.). Literární kritika, jež označuje Mendozu za jednoho z nejvýznamnějších současných spisovatelů Španělska, vyzdvihuje především jeho přímý vypravěčský styl, střídání narativních postupů a bohatost jazykových prostředků.

Do vzdálené Indie nás přivede děj románu *Červené sáři. Když se moc platí životem* (El sari rojo, 2008) autora literatury faktu JAVIERA MORA (nar. 1955). Dílo v překladu M. Jungmannové vydalo nakladatelství Ikar (592 s.). Jedná se o životopisný příběh devatenáctileté Italky Sonii Gándhiové, která se při studiích v Cambridge seznámila se synem Indiry Gandhiové Rádživem a provdala se za něj. Kniha líčí jejich

společný život v Indii zakončený tragickými okolnostmi, jež připomínají osud prezidenta Kennedyho (ministrský předseda Rádživ Gándhí zahynul ve věku 46 let při teroristickém atentátu). Literární kritika vyzdvihuje především fakt, že beletrizovaný retrospektivní životopis vedle příběhu lásky, vášně a utrpení představuje hlubší sondu do života Indie 20. století. Vydání neautorizovaného převyprávění života Sonii Gándhiové a rodiny Nehruových vyvolalo v Indii různé reakce.

V loňském roce také pokračovala série překladů detektivních příběhů s protagonistkou Petrou Delicado, jejíž autorkou je ALICIA GIMÉNEZ-BARTLETTOVÁ (nar. 1951). Jedná se o dva detektivní romány nazvané *Poslové temnoty* (Mensajeros de la oscuridad, 1999), ve kterém dvojice detektivů řeší záhadné hrůzostrašné balíčky, a o detektivní příběh *Mrtvý z papíru. Případ pro inspektorku Delicado* (Muertos de papel, 2010). Ten se odehrává v prostředí společenské smetánky. Obě knihy vydalo nakladatelství Moba (v překladu J. Novotné-Komárkové, 334 a 272 s.).

Spisovatel JORDI SIERRA I FABRA (nar. 1947 v Barceloně) patří také mezi často vydávané španělské autory současnosti. Na jeho literárním kontě se nachází více než 150 knih nejrůznějších žánrů – především biografie, detektivní romány, próza pro děti a mládež či science-fiction – díla, která jsou mezi čtenáři oblíbená především pro neobvyklou tematiku a nečekaná rozuzlení. Jsou zařazena do povinné školní četby na školách ve Španělsku a v některých zemích Latinské Ameriky. Dílo *Holky jako nitky* (Las chicas de alambre, 1999) rozvíjí aktuální téma frustrovaných dospívajících dívek, které trpí anorexií v důsledku osobních problémů. Všechny tři se živí jako výjimečně štíhlé modelky a pro svou představu krásy přinesou i obět nejvyšší (Jess zemře po užívání drog, Cyrille spáchá sebevraždu a poslední dívka Španělka Vanesa Molins záhadně zmizí po léčení anorexie na klinice). Kniha přináší i pohled do novinářského zákulisí, neboť Vaniin osud zaujme mladého novináře Jona Boixe, který se jí po deseti letech vydává hledat, aby o ní mohl

napsat článek. Román je určený čtenářkám staršího školního věku. V překladu D. Šaškové ho vydalo nakladatelství Cooboo (216 s.).

Rok 2010 byl důležitým mezníkem také pro čtyřiašedesátiletého peruánského romanopisce a esejistu MARIA VARGASE LLOSU (nar. 1936). Získal Nobelovu cenu za literaturu jako šestý latinskoamerický autor (posledním byl v roce 1990 mexický básník a esejista Octavio Paz). Vargas Llosa byl kandidátem na Nobelovu cenu od 80. let 20. století. Je nositelem řady významných ocenění (např. Cervantesova cena, Planeta, Rómulo Gallegos) a čestného titulu *doctor honoris causa* z amerických, evropských a asijských univerzit. Je podruhé ženatý, otec tří dětí. Jeho první ženou byla Julia Urquiti, protagonistka románu *Tetička Julie a zneuznaný génius*. Rodný dům Vargas Llosy v peruánské Arequipě byl prohlášen národní kulturní památkou a bylo zde zřízeno muzeum.

Tvorba tohoto peruánského spisovatele je v českém překladu zastoupena pravidelně od 60. let 20. století. Připomeňme např. díla *Město a psi*, *Zelený dům*, *Tetička Julie a zneuznaný génius*, *Válka na konci světa*, *Smrt v Andách*, *Vypravěč*, *Kozlova slavnost*, *Zlobivá holka*, *Ráj je až za rohem*. Na začátku letošního roku vyšel v nakladatelství Odeon v druhém vydání román *Pantaleón a jeho ženská rota* (poprvé v roce 1994 v nakladatelství ERM).

Poslední dílo Vargas Llosy *El sueño del celta* (Keltský sen), jež se dostalo na zahraniční knižní trh v listopadu 2010, patří mezi historické romány, ve kterých se Vargas Llosa inspiroval historickými osobnostmi (zde britským konzulem Rogerem Casementem).

Argentinský prozaik a novinář MEMPO GIARDINELLI (nar. 1947) pěstuje různé literární žánry. Je nositelem Ceny Rómula Gallegose z roku 1993. U nás je znám dílem *Žhavý měsíc* (Luna caliente, 1983) z roku 2002. Nakladatelství Julius Zirkus vydalo v roce 2010 v edici Artigas v překladu J. Mattuše (168 s.) jeho dílo *Sedmý nebe* (Cielo con las manos, 1981). Giardinelli využil osobní zkušenosti z exilového pobytu v Mexiku. Protagonistou jeho románu je bezjemný novinář, jenž žije v mexickém exilu, kde se ve vzpomínkách vrací do rodné Argentiny. Evokuje období dětství, svou první životní lásku Aururu a bezstarostná léta dospívání.

Současný mexický spisovatel SERGIO PITOL (nar. 1933) ve svém románu *Umění fugy* (El arte de la fuga, 1996) zachycuje autorovy zážitky z dětství a cestování po světě (pobýval např. v Římě, Praze, Varšavě, Chiapasu, Barceloně). V zahraničí působil jako překladatel, univerzitní profesor a zaměstnanec v diplomatických službách. Na těchto místech se mexický kosmopolita setkával s významnými současnými představiteli intelektuálního a uměleckého prostředí. Pro jeho tvorbu je typické záměrné míšení autobiografických prvků s prvky cestopisu, kroniky a s úvahami. V románu *Umění fugy* nalezneme především úvahy o umění, literatuře, procesu literární tvorby, ale i dojmy dobového charakteru. Dílo je rozděleno do čtyř částí nazvaných Paměť, Psaní, Četby a Cesta do Chiapasu. Českého překladu se zhostila A. Tkáčová, dílo vydalo nakladatelství Dauphin (432 s.). Literární kritika hodnotí kladně u tohoto díla především stylistickou stránku.

Další známou představitelkou současné mexické prózy je GUADALUPE NETTELOVÁ (nar. 1973). Český čtenář se může seznámit s prvním překladem její sbírky povídek *Okvětní plátky a jiné nepříjemné povídky* (Pétalos y las historias incómodas, 2008), který vydalo nakladatelství Volvox Globator (přeložil A. Alon, 120 s.). Jedná se o soubor šesti experimentálně pojatých příběhů, ve kterých figuruje pět protagonistů se zvláštními sklony. Tři muži a dvě ženy postupně odkrývají tajné stránky svých povah, navenek se chovají zcela normálně, ale trpí specifickými mániemi, takže se čtenářům představují jako postavy, které překvapí a šokují svými osobními výstřednostmi a výstřelky. Čteme tak např. o fotografovi, který skrze svůj objektiv zachycuje pouze lidská oční víčka. Sběrka povídek je literární kritikou hodnocena jako osobitě a úspěšně dílo, které vyniká zvláštní tematikou i stylem.

HELENA ZBUDILOVÁ > zbudilova@tf.jcu.cz

Komponovaný večer pro ženy, které rády sní

Městská knihovna v Berouně už po několik let „nocuje“ s dětmi v knihovně při Noci s Andersenem. Za tu dobu jsme si vyslechli několik poznámek a dotazů, kdy budou v knihovně nocovat i dospělí. A tak pomalu uzrávala myšlenka na večerní program pro dospělé, který jsme se v letošním roce odhodlali poprvé uskutečnit. V knihovně jsme přímo nenocovali, ale zamykání knihovny půl hodinu před půlnocí je určitě úctyhodný čas. Ale začnu po pořádku.

Ke konci roku 2010 nás oslovil spisovatel Alexander Stainforth (vlastním jménem David Kaps, www.stainforth.cz) s nabídkou autorského čtení a besedy v knihovně. Protože se nakonec ukázalo, že A. Stainforth nestihne dojet do knihovny do 17 hodiny, kdy naše besedy většínou začínají, začali jsme zvažovat, jak danou situaci vyřešit. A jak tomu tak někdy bývá, věci se nakonec částečně vyřešily samy. Pan Stainforth nám zprostředkoval kontakt na dalšího spisovatele a hudebníka Josefa Snětivého (www.pepson.cz). Tak se nám začal rýsovat pestřejší program, nejen čtenářský, ale i hudební. Štěstí stálo při nás i nadále. Oslovili jsme orientální tanečnici Janu Típlovou (www.brisnitanice.info), která ochotně přislíbila svoji účast. A tak nám „vykrytalizoval“ nový bohatý program: beseda s autory, dvě autor-

ská čtení, hra na saxofon a zpěv, orientální tance, povídání o historii tance a jeho současných variantách spolu s ukázkami tanečních kostýmů.

Komponovaný večer se uskutečnil v pátek 18. února od půl osmé, a jak už bylo uvedeno výše, odcházeli jsme v půl dvanácté v noci. Protože se nám program zdál spíše „ženský“ laděným na romantiku a partnerské vztahy, propagovali jsme jej jako romantický večer pro ženy při vínu a svíčkách. Večera se zúčastnily vskutku samé divačky. Jediný zástupce mužského rodu mezi námi (kromě účinkujících) byl pes Roky. Bylo pro nás příjemné zjištění, že o nabízený večer byl vskutku zájem. Zajímavé bylo i to, že ženy nepřišly samostatně, ale sešly se skupinky kamarádek. Velmi nás těší, že tyto „kamarádky“ si vybraly jako místo svého společného pátečního večera právě knihovnu. Popily jsme víno, daly si kávu či něco dobrého, nejen poslouchaly, ale i povídaly s našimi hosty a co je nesporné – skoro celý večer jsme se smály a dobře bavily.

Věříme, že tato atmosféra nebyla pouhým zdáním, ale že si naše divačky odnesly příjemný zážitek. A doufáme, že se nám v budoucnu poštěstí uskutečnit další úspěšný komponovaný večer.

LADA SCHOVÁNKOVÁ

LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN

Beroun (18 924 obyv.)

V Městské knihovně v Berouně se 30. března usku- teční přednáška a diskuse na téma *Do vězení snadno a rychle*. Akci doplní autorské čtení z autobiogra- fického románu *Diesel II.*, vyprávějícím o zločinu, kriminalitě a pokusu o nápravu. Přednáší jeden z autorů knihy Roman Šťastný, bývalý profesio- nální voják s desetiletou zkušeností člověka za mří- žemi a nyní pět let žijící na svobodě, a druhý autor Bronislav Matulík, který 10 let pracoval jako profes- ionální fotograf.

(*Mladá fronta Dnes-Střední Čechy*, 30. 3. 2011)

Frenštát pod Radhoštěm

(11 613 obyv., okr. Nový Jičín)

Srdce u kanálu aneb Jen si tak trochu schnít – tak se jmenuje koncert a autorské čtení, které na čtvrtek 17. března připravila Městská knihovna ve Frenštátě pod Radhoštěm. Zatímco písně pochá- zejí z pera Bedřicha Ludvíka, fejetony má na svě- domí a sama je přečte Tereza Boučková.

(*Právo-Severní Morava a Slezsko*, 17. 3. 2011)

Chodov (113 obyv., okres Karlovy Vary)

Pro příznivce četby a dobré muziky je na pondělí v podkroví chodovské knihovny připraven koncert folkové skupiny Bodlo, nazvaný *Bodlo v knihovněch zákoutích*. Hudební akce se koná 7. března od 18.30 hodin. Tento den také začíná v celé republice akce Týden čtení, a proto koncert zahájí vtipný pří- běh z knihy *Fimfárum do třetice*, který přečtou spo- lečně s knihovnicí i členové kapely.

(*Mladá fronta Dnes-kraj Karlovarský*, 7. 3. 2011)

Jihlava (51 162 obyv.)

Městská knihovna v Jihlavě přichází s novinkou. Od 1. března bude čtenářům půjčovat tematické kuříky s knížkami a hrami pro děti, v nichž budou kromě poučných knih céděčka s kvízy, pexeso či domino. Všechny tyto didaktické pomůcky se budou vztahovat k určitému tématu, kterých je zatím pět.

(*Sedmíčka-Zpravodajství z okolí*, 3. 3. 2011)

Kolovraty (2872 obyv., okres Praha)

Kolovratská knihovna se zapojuje do celorepublikové akce, která spočívá ve čtení na neobvyklém místě a v netradičním čase. V pátek 18. března se sejdou všichni kolovratští čtenáři ve 21 hodin u sochy sv. Do- náta. Číst se bude z děl Erbena, Čtvrťka nebo Seiferta.

(*Mladá fronta Dnes-Praha*, 17. 3. 2011)

Kutná Hora (21 015 obyv.)

Maraton čtení odstartuje 16. března v 8.30 hodin kutnohorská knihovna. Smyslem je vytvořit sou-

vislou řadu lidí, kteří přečtou ukázkou ze své oblí- bené knížky. Číst bude například starosta Ivo Šanc či ředitelka místního divadla Jana Kozáková.

(*Mladá fronta Dnes-Střední Čechy*, 15. 3. 2011)

Louny (18 966 obyv.)

Téměř sto čtyřicet dětí se zúčastnilo minulý týden akce s názvem *Děti čtou dětem*, kterou pořádala Městská knihovna v Lounech. Děti ze dvou zdej- ších základních škol představovaly postupně spo- lužákům své oblíbené knížky a pak z nich předčí- taly úryvky. Mezi oblíbené knížky se zařadila klasika jako *Kytice* od Erbena nebo *Dášeňka* od Čapka, ale také nový příběh *Kuky se vrací*.

(*Mladá fronta Dnes-Severní Čechy*, 29. 3. 2011)

Napajedla (7497 obyv., okr. Zlín)

Radnice v Napajedlech dokončila první etapu re- konstrukce bývalého kláštera a zrekonstruovala část jeho přízemí. Prostory bude od 1. března vy- užívát městská knihovna. Náklady na celkovou přeměnu kláštera na multifunkční komunitní cen- trum činí přibližně třicet milionů korun.

(*Lidové noviny-Morava a Slezsko*, 1. 3. 2011)

Rožnov pod Radhoštěm (17 263 obyv., okr. Vsetín)

Čtenářský štrůdl 2011, což je průvod k soše Čte- náře od akad. sochaře Igora Kitzbergera, uspořá- dali čtenáři knihovny v Rožnově pod Radhoštěm. Akce se uskutečnila v rámci Března – měsíce čte- nářů a zúčastnilo se jí více než padesát uživatelů služeb rožnovské knihovny. Byl také vyhlášen čte- nář roku 2011.

(*Právo-Olomoucký kraj*, 15. 3. 2011)

Zlín (77 059 obyv.)

Historik, divadelní kritik a editor Marcel Sladkow- ski představí 9. března ve zlínské Krajské knihovně Františka Bartoše zajímavou publikaci. Jmenuje se *Můj docela stručný životopis* a jedná se o paměti vete- rána první světové války, prvorepublikového batovce a husitského jáhna Aloise Šafaříka (1897–1992).

(*Mladá fronta Dnes-kraj Zlínský*, 8. 3. 2011)

Žďár nad Sázavou (22 697 obyv.)

Josefská noc v knihovně Matěje Josefa Sychry se bude konat v pátek 18. března. V jejím rámci bude Stanislav Mikule číst *Večerníček pro dospělé* – po- hádky z vlastní tvorby, poté následuje exkurze ve- černí knihovnou a pak přednáška Lenky Benešové na téma *Epitafní nástěnná malba v konventním kostele ve Žďáře nad Sázavou* aj.

(*Regionalist*, 14. 3. 2011)

Připravila RENÁTA SALÁTOVÁ

DOTAZ: Objevují se ve Švédsku nové tendence v oblasti řízení knihoven?

ODPOVĚĎ: Psala jsem již o neortodoxní knihovně Diesilverkstad, v Nacka ve Stockholmu, která byla zpočátku řízena sdružením zaměstnanců a potom jako akciová společnost. Po zveřejnění vyhodnocení její činnosti se rozvinula snad největší debata o organizaci knihovnictví a vlastnictví knihoven ve Švédsku. Diskuse pojednává o větším podílu obchodního a podnikatelského myšlení v knihovnách a naopak o větším podílu kultury ve světě obchodu a podnikání. Je to velmi zajímavé téma a diskuse je živá, ožehavá a na Švédsko místy hodně ostrá. My si totiž velmi zakládáme na tom, že se vždycky na všem dohodneme, ať to stojí, co to stojí. Tentokrát se ale dohodnout nemůžeme. Jistě jste už uhadli, že jsou to politici, kteří se nyní ve Švédsku zaměřují na možnosti privatizace, na rozdíl od mnoha zaměstnanců knihoven a kulturních žurnalistů, kteří jsou z různých důvodů proti skloubení byznysu a kultury.

Knihovna v Nacka uvádí na svých webových stránkách různé průzkumy, které ovšem zase jejich odpůrci odmítají. Ve srovnání s městskými a obecními knihovnami mluví statistika ve prospěch sdružení zaměstnanců či akciových společností. Od roku 2005 se stále zvyšuje počet návštěvníků a knihovna má delší a delší otevírací dobu, podle některých měření dokonce o více než sto procent. Také dostupnost knih vzrostla a zaměstnanci vnímají sami sebe jako svobodnější a jejich přístup ke knihovnické práci i kultuře se také změnil. Politici tedy tento model a také všechny statistiky, které takový vývoj podporují, vítají.

Podstatná část knihovnického Švédska, které léta stále vzrůstalo a kvetlo, se ovšem bouří a uvádí mnoho argumentů proti. Protože i u nás se v posledních letech racionalizuje jak počet zaměstnanců v knihovnách, tak dotace na knihovní fondy, vidí mnoho knihovníků tento vývoj jako velice nebezpečný a nevěří příliš na statistiky, které považuje za jednostranné. Řekla bych, že odpůrci jsou většinou knihovníci, kteří zažili „staré dobré časy“, a nebezpečí vidí v komercializaci knihoven, což není jistě zanedbatelné. Objevují se obavy z obchodního přístupu k zaměstnancům, že řídit knihovnu nebo v ní pracovat může kdokoliv.

Odpůrci myšlenky privatizace knihoven tvrdí, že knihovny si musí hlídat své poslání ve smyslu shromažďování, uchovávání a zpřístupňování tištěné literatury i digitálních médií a vykonávání informační, kulturní a vzdělávací činnosti. Je ovšem těžké fungovat jako místo spontánního setkávání členů určité komunity, jako místo pro příslušníky všech generací s různou úrovní vzdělání či sociálního postavení, lidí s odlišnými potřebami, očekáváním a záměry, pokud je správa knihovny motivována jen komerčními zájmy. Například příslušníci různých kultur nebo lidé s nejrůznějšími handicapami by měli najít v knihovně možnost rozvíjet své schopnosti bez komerčních aspektů.

Při tom všem máme ale ekonomická omezení, která je nutné dodržovat, a myslím, že „staré dobré časy“ s vysokými rozpočty, dotacemi a granty v podstatě na cokoli se už nikdy nevrátí. Já tedy možnost určité spolupráce s komerčními aktery vidím, a zároveň i možnosti efektivního měření naší hodnoty, a nevidím rozpor v používání ekonomických vzorců a teorií – ovšem přizpůsobených k naší činnosti. Například využívání výpočtu o návratnosti investic, o kterém jsem psala v listopadu minulého roku. Knihovna je pro město, univerzitu nebo podnik samozřejmě investice. Myslím si proto také, že neškodí dívat se na naši činnost i očima našich vlastníků a zřizovatelů, sice ne vše naprosto slepě přizpůsobovat, ale vzít na zřetel jejich pohledy a přání, a podle toho vyvíjet činnost knihovny. To nejtěžší, myslím, je zjistit, co přesně od nás zřizovatelé chtějí a očekávají. Dobrý nápad měla například knihovna Chalmerské univerzity v Göteborgu, která uzavřela se svými zřizovateli konkrétní smlouvu o jejich potřebách, s možností ji společně revidovat a doplňovat.

Nemůžeme se tedy distancovat od ekonomického myšlení, ale je nutno udržet a hlídat si naše hodnoty, být však vždy zároveň připraveni na ospravedlnování vlastní existence a mít k tomu po ruce dobré a pádné, a proč ne i komerční, argumenty.

Foto archiv autorky

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Mezi více než 145 miliony položkami ve fondech Kongresové knihovny v USA se často nacházejí poklady, o kterých byli odborníci přesvědčeni, že jsou již pro lidstvo ztraceny. Takový je i případ vzácného rukopisu ze západní Afriky, psaného v arabštině a nedávno objeveného v Africe. Odborníky fascinuje krásným rukopisem a novým pohledem do historie Libérie. Jeho překlad si vzali na starost specialisté na arabské rukopisy Muhanad Salhi a Angel Batiste, kteří odhalili, že rukopis pochází z 19. století. Jeho autor psal tento dokument jako prosbu o pomoc městu, které sužuje hlad, otroctví a chudoba a které se obává nově přichozí obrovské armády. Salhi zjistil, že město Musardu, o němž se zde píše, se nacházelo ve starověké říši Mandino (dnešní Mali) a v čele napadající armády stál král Ibrahima Sissi ze sousední Mediny. Odborníci v Kongresové knihovně našli i další dokumenty, které osvětlují historické souvislosti z oblasti dnešní Libérie. Důležité informace poskytl pozůstalost amerického cestovatele Andersona, který se narodil roku 1834 v Baltimoru, ale od roku 1851 žil v Libérii. Kongresová knihovna uchovává jeho mapy, tabulky s originálními průzkumy, geografické poznámky i účetní knihy. Velmi atraktivní je sbírka 550 fotografií, které jsou umístěny ve sbírce fotografií a grafiky. Vybrané dokumenty jsou přístupné on-line a důležité informace o kolonizaci této části Afriky lze nalézt v knize z roku 1994 s názvem *Guide for the Study of Black History and Culture*.

(*The Library of Congress Information Bulletin – Vol. 69, No. 10/October 2010, s. 138*).

Moja naj kniha – kulturně-vzdělávací projekt slovenské STV vyvrcholil v pátek 5. listopadu 2010 vyhlášením nejoblíbenější a nejčtenější knihy slovenských čtenářů. Po několikaměsíčním boji si to ve finále rozdaly *Slovenské pohádky* od Pavla Dobšinského a *Ja, Malkáč* od Luba Dobrovođu. Román *Ja, Malkáč* nakonec obsadil druhé místo a byl označen za jednu z nejzábavnějších knih slovenské literatury třetího tisíciletí a získal si srdce mnoha čtenářů. Román nabízí pohled pětiletého chlapce na rodinu a svět kolem sebe na konci 60. let minulého

století. Vítězem se stala kniha *Slovenské pohádky* – jsou sice určeny dětem, ale svojí tradicí a příběhy zaujmou i dospělé čtenáře, protože není nic krásnějšího než znovu prožívat dobrodružství, kde dobro vítězí nad zlem a kde je zlo vždy spravedlivě potrestáno. Slovenské pohádky sebral mezi obyčejnými lidmi Pavol Dobšinský, slovenský spisovatel, sběratel a vydavatel lidových pohádek. Poprvé byly vydány v letech 1880–1883 pod názvem *Prostonárodné slovenské povesti*. Knihy s Dobšinského pohádkami vycházejí s různými názvy stále v nových vydáních i v cizojazyčných překladech. S ilustracemi Martina Benky a dalších slovenských výtvarníků patří ke klasickým hodnotám dědictví slovenské národní kultury a k reprezentativním dílům slovenské folkloristiky.

(*Bibliotheca Universitatis – 6. ročník, číslo 2/2010–2011, s. 17–18*).

Státní knihovna v Berlíně vlastní zajímavou sbírku 64 čínských měditisků císaře Qianlonga dynastie Qing (1711–1799). Měditiskový formát o rozměrech kolem 50 x 87 cm dokumentují dlouhou vládu tohoto císaře a jsou důležitá pro historii a badatele, kteří se zaměřují na dějiny Číny. Tyto vzácné dokumenty byly v poslední době digitalizovány a jsou dostupné na webových stránkách KUNST UND PROPAGANDA – <http://ead.staatsbibliothek-berlin.de/digital/qianlong-schlachtenbilder/>. Obrazy vytvořili jezuitští misionáři Giuseppe Castiglione, Jean-Denis Attiret a také Ignatius Sichelbarth působící v Pekingu na dvoře čínských císařů. Vedle jezuitů zde byli i zástupci dalších křesťanských řádů, především italských augustiniánů, např. Jean-Damascène Sallusti. Kopie těchto měditisků byly později vytvořeny v Paříži, kde pracovali nejlepší umělci té doby. Evropští rytci učili své umění i čínské studenty v Pekingu. Císař Qianlong, za jehož vlády dosáhla Čína velké územní expanze, podporoval nejen armádu, ale i kulturní aktivity a zval na svůj dvůr významné umělce. Státní propaganda mistrně využívala umělecká díla k propagaci spojující militarismus a nacionalismus. Důstojníci čínské armády rádi hledali v uměleckých dílech odraz svých vojenských úspěchů.

(*Bibliotheks Magazin – č. 1/2011, s. 17–21*).

Připravil **ROMAN GIEBISCH**

Úplný přehled novinek najdete na adrese http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

KLUG, Anna Kathrin : Die Wissensbilanzierung in Bibliothek : Chancen und Probleme bei der Anwendung des Modells „Wissensbilanz – Made in Germany“. /Intelektuální kapitál v knihovně. Příležitosti a problémy související s uplatňováním modelu „Intelektuální kapitál – Made in Germany“. /Wiesbaden : Dinges & Frick, 2010. – 137 s. – (B.I.T. online – Innovativ ; Bd. 25) *Kfe 38.338*
 Knihovny současnosti 2010 : sborník z 18. konference, konané ve dnech 14.–16. září 2010 v Seči u Chrudimi / sestavila Eva Svobodová. Ostrava : Sdružení knihoven ČR, 2010. – 290 s. : il.

Kfd 38.659

Libraries and Information Services in the United Kingdom and the Republic of Ireland 2010–2011 / CILIP : the Chartered Institute of Library and Information Professionals. – 37th ed. /Knihovnické a informační služby ve Spojeném království a v Irsku 2010–2011. / London : Facet, 2011. – 451 s. *Kfe 38.605*

Lounští Lounským : historie lounského knihovnictví / Bohumír Roedl, Věra Pokorná, Dagmar Bahnerová. Louny : Občanské sdružení Knihovna třetího tisíciletí, 2010. – 51 s. : il. *Kda 9.155/B*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

GOVERNOR, James – HINCHCLIFFE, Dion – NICKULL, Duane : Web 2.0 Architectures. /Architektura webu 2.0./ Sebastopol : O'Reilly, 2009. – xxi, 248 s. : il. *Abdg 38.595*

MILLER, Joseph B. : Internet Technologies and Information Services. / Internetové technologie a informační služby. / Westport : Libraries Unlimited, 2009. – xx, 387 s. : il. – (Library and Information Science Text Series) *Ife 38.598*

Organizace knihovnických fondů

CUBR, Ladislav : Dlouhodobá ochrana digitálních dokumentů. Praha : Národní knihovna ČR, 2010. – 154 s. : il. *OI 38.615*

Dezinfekce knihovnických fondů : úvodní rešerše / zpracoval Jindřich Pilař. Praha : Národní knihovna ČR – Knihovnický institut, 2010. – 1 CD-ROM, 17 záznamů. *Ola 2/2010*

Dezinfekce knihovnických fondů : úvodní rešerše – doplněná / zpracoval Jindřich Pilař. Praha : Ná-

rodní knihovna ČR – Knihovnický institut, 2010. – 1 CD-ROM, 38 záznamů. *Ola 4/2010*

NOVOTNÝ, Lubomír – KORHOŇ, Miloš – TICHÁK, Milan : Digimon : digitalizace a mikrofilmování moravských novin. Olomouc : Vědecká knihovna v Olomouci, 2010. – 38 s. : il.

OI 9.149/B

Sítě knihoven

Biblioteki tworzące system biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu Warszawskiego : adresy i lokalizacja. /Knihovny knihovnicko-informačního systému Varšavské univerzity. Adresy a lokalizace. / Warszawa : Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, 2010. – 20 s. : mapy. *Tb 9.061/B*

DOLEŽALOVÁ, Pavlína – SEDLÁČKOVÁ, Anna – STEHLÍKOVÁ, Stanislava : Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje v tisku z let 1950 až 1990. Plzeň : Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, 2010. – 80, xvi s. : il. *Ta 9.146/B*

KORJAKOVCEVA, Nina Aleksandrovna : Biblioteki vuza : korporativnyj aspekt : monografija. /Vysokoškolské knihovny : společné hledisko. Monografie. / Moskva : Libereja-Bibinform, 2010. – 188 s. – (Bibliotekar' i vremja. XXI vek ; no. 121) *Tb 9.160/B*

Služby knihoven

CZARNECKI, Kelly Nicole : Gaming in Libraries. /Hry v knihovnách. / New York : Neal-Schuman, 2010. –viii, 127 s. : il. – (The Tech Set ; 9)

Oaag 38.608

KAŠKAROV, Andrej Petrovič : Detskoje čtenije : posobije dlja otcov. /Dětská četba. Příručka pro otce. / Moskva : Libereja-Bibinform, 2010. – 95 s. : il. – (Bibliotekar' i vremja. XXI vek ; no. 123)

Sbc 9.158/B

PFEIFENBERGER, Regina : Pocket Library : Bibliothekarische Dienstleistungen für Smartphones. /Kapesní knihovna. Knihovnické služby pro chytré telefony. / Wiesbaden : Dinges & Frick, 2010. – 101 s. – (B.I.T. online – Innovativ ; Bd. 27) *Sdg 38.339*

INFORMATIKA

Annual Review of Information Science and Technology. Vol. 44–2010/ ed. by Blaise Cronin. /Ročenka informační vědy a technologie. Roč. 44–2010. / Medford : Information Today, 2010. – xxv, 601 s. *Ia 38.397*

Připravila **EVA MACKOVÁ**

Městská knihovna Jihlava

Městská knihovna Jihlava je veřejně přístupnou institucí s univerzálními knihovnickými fondy, která svým uživatelům nabízí pestré spektrum služeb. Působí v krajském městě s téměř 50 000 obyvateli. V roce 2010 měla registrováno 9070 čtenářů, kteří si vypůjčili více než 500 000 dokumentů, a počet návštěvníků překročil 238 000. Své služby poskytuje kromě hlavní budovy v centru města také ve třech pobočkách. Dvě z nich jsou sídlištní pobočky s tradiční knihovnickou a informační činností, a třetí, umístěná na základní škole v okrajové části města, plní zároveň funkci informačního centra školy. Knihovna je pověřena výkonem regionálních funkcí na území okresu Jihlava a soubor těchto služeb pravidelně využívá 98 neprofesionálních knihoven.

V průběhu uplynulých několika let se knihovna postupně transformovala do dnešní podoby moderní informační a vzdělávací instituce a stala se také místem, kde se lidé setkávají, komunikují a zapojují do mnoha volnočasových aktivit.

Dějiny veřejného knihovnictví v Jihlavě se začaly psát v roce 1894, kdy v nově postaveném Besedním domě vznikla spolková knihovna, která se později přejmenovala na Českou veřejnou knihovnu. S prvními lety veřejné knihovny je spjata jméno Stanislava Rambouska, jehož knihovnická a kulturní činnost překračovala rámec tehdejšího Jihlavska. V roce 1945 se knihovna přestěhovala na Masarykovo náměstí a v tomto sídle urazila dlouhou cestu od městské přes krajskou a okresní až znovu k městské knihovně, jejímž zřizovatelem se od 1. 1. 1994 stalo Město Jihlava.

První logo knihovny vzniklo na konci 70. let minulého století a jeho autorem byl ředitel tehdejší okresní knihovny Oldřich Vávra. Několik knižních svazků ohraničených listy symbolizovalo knihovnu především jako půjčovnu literatury. Logo bylo používáno na hlavičkových papírech a dalších interních materiálech.

Významným mezníkem ve vývoji knihovny byl rok 2003, kdy se přestěhovala do nově zrekonstruované historické budovy v Hluboké 1. Tím konečně vyřešila letité prostorové problémy, přičemž bylo splněno hledisko dostupnosti uživatelům a akceptovány potřebné provozní nároky. Přestěhováním knihovny se výrazně zkvalitnila podmínky pro rozvoj jejích činností a návštěvníci kromě nabídky literatury a informačních zdrojů stále více oceňují množství vzdělávacích a komunitních aktivit, ať už se jedná o kurzy znakového jazyka, ayurvědy, trénování paměti, internet pro seniory, arteterapie nebo literární a cestopisné přednášky či pořady pro děti směřující především k podpoře a rozvoji četby a čtenářství.

Neopakovatelná atmosféra starého barokního domu s bohatou a zajímavou historií tvoří rámec všemu současnému dění. Odtud také pramení nápad pro vznik nového loga, který byl dotažen do konkrétní grafické podoby v roce 2007 při obsahové tvorbě nových webových stránek knihovny.

V logu je zobrazen vstup do budovy knihovny orámovaný původním kamenným portálem. Je v něm tak zachyceno spojení záchranu cenné historické památky a jejího dnešního smysluplného využití, jež ji otevírá široké veřejnosti. Autorem návrhu je správce počítačové sítě knihovny Ing. Petr Pazourek. Logo se jednotně objevuje na hlavičkovém papíru, zprávách, letácích, plakátech, vizitkách a zvolená barevná kombinace vizuálně „ladí“ také s webovou prezentací knihovny.

Logo označuje vstup do přátelského a otevřeného světa poznání, informací i zábavy s puncem vysoké kvality.

Jakoubek ze Stříbra a počátky utrakvistického kazatelství v českých zemích

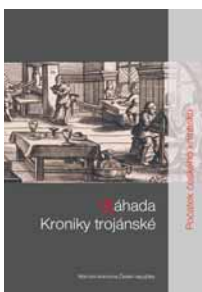
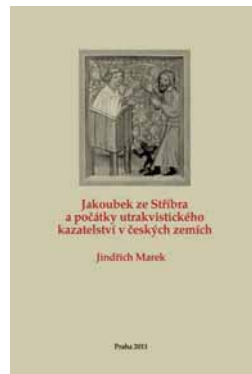
Studie o Jakoubkově postile z let 1413–1414

Jindřich Marek

Právě byla na trh uvedena kniha zabývající se raně utrakvistickým kazatelstvím počátku 15. století na příkladu kazatelské sbírky Jakoubka ze Stříbra. Bádání o dějinách husitství se zvláště v poslední době zabývá vedle Jana Husa († 1415) osobou jeho přítele a spolupracovníka, mistra svobodných umění a bakaláře teologie Jakoubka ze Stříbra († 1429). Na rozdíl od Husa, vyhraněné a kontroverzní osobnosti, která byla ochotna pro své přesvědčení trpět až do těch nejzazších důsledků, bývá v Jakoubkovi spatřován tichý zakladatel utrakvismu, první teolog husitství, který spíše historickou než teologickou argumentací podloženou praxí prvotní církve propagoval a zanedlouho též prosadil přijímání z kalicha (utrakvismus) i pro laiky, tedy nejen pro kněze. Ve svém kazatelském díle tepe nešvary soudobé společnosti a nastiňuje představu o její radikální reformě, čímž předjímá náboženské a sociální změny, jež v Čechách přineslo husitství.

Publikace se soustředí na rozbor Jakoubkovy kazatelské sbírky z let 1413–1414 zachované v rukopisech Národní knihovny ČR a Knihovny Národního muzea, v níž se nacházejí první odkazy na doktrínu utrakvismu, a také prokazuje užití textů anglického reformátora Johna Wyclifa v postile. Kniha kromě životopisu Jakoubka ze Stříbra přináší synteticky zpracované Jakoubkovo i Husovo lidové kazatelství.

■ Národní knihovna ČR, Praha 2011, 1. vydání, 260 stran, cena 195 Kč ■ ISBN 978-80-7050-593-9

Záhada Kroniky trojanské

Počátek českého knihtisku

Kamil Boldan

Česko asi jako poslední evropská země nemá dosud rozřešenu otázku počátku zdejšího knihtisku. Více než dvě století se českou knihovědou táhne spor, zda nejstarším tiskem je česká Kronika trojanská z roku 1468, či až latinská Statuta

Arnošta z Pardubic z roku 1476. Publikace se snaží rozplést všechny záhadné okolnosti okolo první české tiskárny a hlavně uvádí nové důkazy, které pro dataci přinesl nedávný rozbor vodoznaků v papírech nejstarších českých tisků. Jednoznačně se ukazuje, že Trojanská kronika, domnělý nejstarší český tisk, pochází až z poloviny 80. let 15. století. Publikaci doprovází 36 vyobrazení.

■ Národní knihovna ČR, Praha 2010, 1. vydání, 66 stran, cena 160 Kč ■ ISBN 978-80-7050-580-9